

BERKETZ ISTVÁN UTÓDA
 *** kelmefestő és vegytisztító gyára ***
 Budapest, IX. ker., Kinizsy-utca 14. szám. Cégutalajdonos: Kovács Endre.

Kitüntető: Páris, Bécs, — Gyűjtőtelepek: —
 Budapest, Szeged. — Andrassy-út 59. szám.
 Alapított 1864. Lipót-körút 16. szám.
 Telefon 63-36. Izabella-utca 66. szám.
 Rákóczi-út 78. szám.
 Vildéki megbízások ponton- Biliói-út 30. szám.
 san teljesítettek. Váci-utca 61. szám.

■ ■ ■ AZ ASZTALOSOK SZÖVETKEZETI BUTORCSARNOKA. ■ ■ ■
 A budapesti asztalos-ipartestület védnöksége alatt álló **BUTORCSARNOK**
 és Hitelbiztosíték, mint az Országos Központi Hitelbiztosíték tagja, föl hívja a nagyérdemű butorvásárló közönség figyelmét a
VIII., József-körút 28. sz., Bérkocsis-utca IV., Belváros, Ferenciek-tere 1.
 alatti királyi bérpalotában dúsan felszerelt modern és stilszerű lakberendezéseinek megtekintésére, a melyek jutányos áron jóállás mellett adtának el.
A Butorcsarnok szövetkezet részérs kizárólag csak budapesti képzett asztalos- és kárpitosmesterek dolgoznak, Budapest környékén készített, vagy bécsi silány árak eladásával nem foglalkozik.
 Megrendeléshez tervezetet és költségvetést kívánatra készítünk. 12817 Minden egyes butorcsarnok bizottság által fölülbírálva

GRAND PRIX PARIS 1900 ST LOUIS 1904
 PIANOS, HARMONIUM
„SCHIEDMAYER, PIANO-FORTE-FABRIK“
 vorm. J. & P. SCHIEDMAYER K.u.K. Hoflieferanten
STUTTGART
 Neckarstr. 12.
 Egyedüli képviselő Magyarország részére:
Chmel J. és Fia Budapest, Gizella-tér.

Páratlan és csodás hatású arczszipítő és finomító a Földes-féle
Margit-crème
 főúri körökben használt készítmény. Zsíraltan, ártalmatlan, rögtön szépit. Az egész világon kapható 1 és 2 koronás téglékben. Margit-szappan 70 f., Margit-póder 1 K 20 f. három színben kapható. Tossék a záróvédjegyre ügyelni és csakis eredeti készítményt elfogadni, melynek ártalmatlanságáért és kitűnő hatásáért felelősséget vállal
 : : : : a készítő : : : :
FÖLDES KELEMEN gyógyszerész Aradon.

A gége, torok, tüdő, gyomor, bél, vese, hólyag hurutos bántalmainál felülmulhatatlan
A MÁLNÁSI Sicculia ARTÉZI GYÓGYVÍZ
 KAPHATÓ MINDENÜTT
 FŐ-RAKÁR: **BRÁZAY KÁLMÁN** CÉGELT
 BUDAPEST, VIII., JOZSEF-KÖRUT 37/39.
 Csak „SICULA” névvel ellátott üvegek valódiak.

UJDONSÁG!
 Zsebgyjűtőszér **„DUPLEX“**
 Olcsóbb mint a gyufa! Széiben és esőben is ég!
 A jelenkor legjobb szivargyjűtője, legkönnyebb kezelés. Ára darabonként használati utasítással K — 85, egy üvege 10 gr. methyl-alkohollal (fluid) együtt, 2 fill. összesen K 1.—, 3 db «Duplex» K 2.30, 3 üvege 10 gr. methyl-alkohollal (fluid) összesen K 2.90, 6 darab «Duplex» K 4.50, 6 üvege 10 gr. methyl-alkohollal (fluid) összesen K 5.25, 12 db «Duplex» K 8.30, 12 üvege 10 gr. methyl-alkohollal (fluid) összesen kor. 9.90.
 Legelőnyösebb a megrendelés postautalvány-szelvényen. Szállítójá **Konrad János** cs. és kir. udv. szállító Brúxban, 574. sz. (Csehország). Főrajegyzéket 3000 képpel kívánatra ingyen küldök és bérmentesen.

400 napig járó óra.
 Az óra-ipar mesterműve.
 Ezen óráknál különlegességet képez azon körülmény, hogy a legérzékenyebb részt, az inga-rugót, a szabadalmazott védőhüvely a legtekélyesebben védi. Ha mérlegeljük, hogy a legcsekélyebb el-

MESTERMŰ **REMEKMŰ**
 görbülésnél az óra szenved, ugy mindenesetre érthető, ha ezen nagy pontosságú óramű a szabadalmazott védőhüvely nélkül nem ér semmit és az olyan óra értéktelen. Ez az általam szállítandó óráknál ki van zárva, mert az mind és pedig kivétel nélkül ingarugó védőhüvelyvel van ellátva. Az itt rajzban bemutatott 400 napig járó óra 29 cm. magas, látható szabadalmazott óraművel, két rézszalppal gyönyörűen kiállítva, üvegbúra alatt 55 K. Ezen órákat évenként csak egyszer kell felhuzni.
Schönwald Imre órásmester és ékszer-gyáros Pécs 15. szám.
 Ki ezen lapra hivatkozik, megkapja most megjelent új, nagy képes árjegyzékemet ingyen és bérmentve.

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
 Hygienikus kiállítás 1906. Legmagasabb kitűnt. Erősítőszér gyengéledők, vérszegények és lábadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősítő és vérjavító szér.
 Készítő: **J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.**
 Viaszrolható a gyógyszerárakban filliteres üvegekben 4 K 2.60, egész literes üvegekben 4 K 4.80.

Vegy tisztítás, ruha-festés, gőzmosás
 ezimű ismertető füzetet bárkinek bérmentve küld **Haltenberger Béla, Kassa.**

Jövedelmező **HOMOK — ARANY** Csekély befektetés.
 ha cementtel lesz keverve és kézi vagy erő-fizemre berendezett gépeinkkel elismert elsőrendű betonfalozóglák, cementfödéses-repek, fali és padlólapok, vályuk, csövek stb. gyártására fel lesz dolgozva. A gyártás egyszerűségénél fogva mindenütt ázhető hol homok, kavics, vagy salak stb. áll rendelkezésre. Ajánljuk tiszeműnk megtekinteni. Gépek különböző árakban. — 66. számú jegyzék ingyen.
Levelezés magyar nyelven.
Leipzigier Cementindustrie Dr. Gaspary & Co.
Markranstädt bei Leipzig. 12771
 Különlegességi gépgyár homok értékesítésére.

Fegyverek, löszerek és vadászszerelevények
 Az összes fegyverek ki vannak próbálva, állami löbelyekkel ellátva. Csak legjobb minőségű és tisztán kidolgozott áru. Jóállás kifogástalan működésért. 100. sz. Lefauchaux-forgópisztoly. 7 mm. csőűreg, 6 lövetű, fényezett drótfogantyúval, behajlítható bezentővel, hossza 17 cm., darabonként K 5.50. — 101. sz. Ugyanaz csőűreg 9 mm. K 7.50, 7 mm. leg-finomabban nikkelezve K 6.50, 9 mm. legfin. nikkelezve K 8.50.
 Forgópisztoly- 507. sz. 7 mm. golyóöltény 25 darab korona — 80
 509. sz. 9 „ „ „ „ „ „ — 100
 308. sz. 7 „ „ seréttöltény „ „ „ „ — 1
 310. sz. 9 „ „ „ „ „ „ „ „ — 1.25
 511. sz. 7 „ „ darranótöltény „ „ „ „ — 70
 512. sz. 9 „ „ „ „ „ „ „ „ — 90
 Legnagyobb választék mindennemű forgópisztoly, zsebpisztoly, mardály, röppentő és szőlőhegyi pisztolyokban. Flobert, Teschn-féle vadász-puskák, vadász-szerelevények, löszerek, stb. találhatók az én 3000 képpel ellátott főrajegyzékemben, melyet mindenkinek ingyen és bérmentesen megküldök.
 Cs. és kir. udv. szállító **Konrad János** szá 1110bána Brúxban, 572. szám (Csehország).

Rozsnyay Pepsin bora.
 Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer **étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség ellen.**
 Étkezés közben véve, megóv a gyomortelhetéstől. Egy üveg ára 3 kor. 20 fill.
 12293 Kapható: **minden gyógyszerárban** valamint
ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszerárban **ARAD, Szabadság-tér.**

VASÁRNAPI UJSÁG
 SZERKESZTŐ **HOITSY PÁL** FŐMUNKATÁRS **MIKSZÁTH KÁLMÁN.** BUDAPEST, OKTÓBER 18.
 Szerkesztőségi iroda: IV. Beátnoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.
 Előfizetési feltételek: Egész évre — 16 korona. A «Világkronika»-val Félévre — 8 korona. negyedévenként 80 fillérrel Negyedévre — 4 korona. több.
 Külföldi előfizetéseket a postailag meghatározott viteldij is esatolandó.

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS SZOBRA LIGETI MIKLÓSTÓL. — Balogh Rudolf felvétele.

STEFÁNIA KIR. HERCEGNŐ, LÓNAY GRÓFNÉ A RUDOLF-SZOBOR LELEPLEZÉSÉN.

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS SZOBRA.

A művész szerencés leleménnyel rögzítette bronzba a még ma is siratott királyfi alakját. Nincs benne semmi abból a reprezentatív pózból, a melybe az uralkodó családok tagjait szokták állítani. Egyszerű, könnyed mozdulattal áll a trónörökös a Városliget bokroktól szegélyezett tisztásán, meleg, puha vonalak foglalják össze férfias, erőteljes alakját, s egyszerű vadászruhája, kényelmesen a vállára akasztott puskája, egyenes és mégis fesztelen tartása megéreztetni velünk azt a nyugodt biztonságot, a melylyel az életnek ez a nagy művésze az emberek között mozgott.

Ez az a Rudolf trónörökös, a kit ismertünk s a kire fájdalmas érzéssel emlékszünk vissza ma, huszonegy évvel halála után is. Nagy dolgokat nem csinált, mert nem volt rá alkalm, a nemzet életébe nem nyúlt bele, mint ható tényező, csak készülődött egykor betöltendő nagy szerepére. Igéret volt csak, de olyan ígéret, a melynek beváltásától új, jobb korszak hasadását vártuk. A hogy köztünk mozgott, ünnepi alkalmakkor és vidám, mulató társaságokban, a hogy dolgaink iránt érdeklődött, a hogy megtalálta minden helyzetben azt a hangot, a melyen szólania, azt a mozdulatot, a melyet tennie kell: mindig azt a tudatot tudta maga körül elterjeszteni, hogy ez a királyfi olyan férfiú, a ki ura tud lenni minden helyzetnek, meg tudja oldani a legnehezebb feladatokat. Egyhangulag, vita és ellenmondás nélkül kelt személye körül az a közvélemény, hogy arra született, hogy Európa legtökéletesebb trónját az emberiség és a nemzetek javára töltsse be. Magyarország és Ausztria uralkodójának lenni alighanem a legtöbb tapintatot és bölcseséget kívánó probléma, a melyet az európai politika ismer s nem lehet nagyobb dicséret, mint az, hogy Rudolf trónörökös mindenki egyenesen ennek a problémának megoldására termettnek tartotta. Tanultsága, a mely nem az ismeretek egymásra halmozott tömegével dicsekedett, hanem a szükséges és fontos ismereteken való szinte vérré vált uralkodásban nyilvánult, okossága, a melylyel minden dolognak a mélyébe tudott látni, érdeklődése az intellektuális élet jelenségei iránt, a melyben nem volt semmi a dicsekvő dilettantizmusból, mert megvolt benne a műveltség

magaslatain álló lélek magától-értetődése, a melylyel a művelődés jelenségeit tekinti, — tapintata, a mely minden környezettel szemben keresés és tettetés nélkül megtalálta vele azt a magatartást, a melylyel legjobban nyerheti meg a lelkeket s mindennekelett az a lényből kisugárzó jóakarát, a melyet meg kellett érezni mindenkinek, a ki csak messziről is nézte szereplését, — minde tulajdonságai egy jövendő nagy uralkodó körvonalait s egy jövendő nagy korszak perspektíváit rajzolták reménykedő szemünk elé.

Az a sokféle és elágazó érdekű és törekvésű nép, a mely a Habsburgok birodalmaiban egyesül, mind bizalommal tekintett reá, de sehol sem figyelték akkora hittel és sehol sem adtak neki a bizalomból akkora előleget, mint nálunk, Magyarországon. A nép eredendő ösztöne megsejtette benne azt az uralkodót, a ki végre, századok óta először tudja majd összedobantani a magyar nemzet s a magyar király szívet. Annyi megértést, rokonszenvet és jóakaratot láttunk benne dolgaink iránt, hogy lehetetlen volt azt nem hinni, hogy olyan viszony lesz közte és köztünk, a milyen talán Mátyás király óta nem volt. Szeretettel figyeltük, a merre járt s a mit tett; még mulatozásai is fokozták népszerűségét, mert az elfojtott tetterő kitérésait láttuk benne. Megvolt az a ritka és uralkodónál rendkívül becses tulajdonsága, hogy a merev reprezentatív formák között is láttatni tudta az embert s a leggyöngyözőbb mulatozásban is a királyfit. A trónörökösök nyilvános szereplése rendszerint a reprezentálásban szokott kimerülni, ő ezt a reprezentálást előkelően, tapintatosan, állásához méltón tudta elvégezni, a nélkül, hogy belemerevedett volna az etikett-chablonokba; az egyéniségéből kiáradó közvetlenség még az udvari szabályokba is tudott valami életet és frissességet önteni. Nem érzett rajta az a feszesség, melyet a katonai nevelés szokott ráerőltetni az uralkodóházak sarjaira; mintha érezte volna, hogy nincs szüksége a katonai rideg föllépésre, a nélkül is meg tudja őrizni rangja tekintélyét. Csak a gyöngye egyéniségek kénytelenek elbűjni a hagyományos formák vértetébe, az erőseknek erre a védelemre nincs szükségük, mert érzik és éreztetni tudják, hogy a születés véletlensége összetalálkozott a rátermettség szükségszerűségével, hogy nemcsak

azért királyok, mert királyok sarjadékaul születtek, hanem valóban királynak születtek.

Micsoda találkozása lett volna az elmékek és érzéseknek, ha ő csakugyan a trónra juthatott volna! Milyen kedvvel és bizalommal dolgozott volna vele együtt a nemzet a maga jövőjén, milyen bő és termékeny áldás fakadt volna ebből a lelki egyesülésből! A rettenetes végzet elfojtotta mindig azt a sok csírá, a mely Rudolf trónörökös lába nyomán fejledni kezdett. A nagyszerű eposzból szomorú legenda lett, a mely még ma is belenyilal szívünkbe, ha rá gondolunk. Hogy ez a fájdalom mennyire mélyen behatolt még a föld népébe is, mutatja az, hogy hatása alatt fölébredt népünk naiv művészi ösztöne és mondákba foglalta az oly borzalmas körülmények közt elhunyt királyfi alakját.

A városligeti szobor őszinte és egyetemes nemzeti érzést jelképez, a konvencziók hazugságaitól mentes igazságot. Ezért kedves lesz mindnyájunknak, ha nem tudunk is fájdalmas érzés nélkül rátekinteni.

AZ ÉN TESTAMENTUMOM.

Eltestálok ezennel Legyen magyar s fogják rá, Szegény szívem haragját: Hogy rossz fia fájának, Bolond örökösömmek Legyen vidám, rajongó Bölcsőjét most faragják, S fojtsa sós, furcsa bánat, Most faragják valahol. Furcsa bánat s nagy sirás.

Ráhagyom szeretettel, Tomboljon, ha nem értik, Amiben csak volt részem: Hitet büszkékben valljon, Jussolja a szerelmem, Szében és jobban éljen, Kóromat s szenvedésem. Szében és jobban haljon, Szenvedésem s örömmöm. Jobban haljon: derűsen.

Az én ellenségimmel Haragudjék, de bölcsen, Vívja tovább a harcot, Harcoljon, de több göggyel, Kupámát hajtogassa S ne átkozzon majd engem, S mutatson vidám arcot, Ha a Nap későn jő fel, Vidám arcot, ha borul. Későn jő fel — akkor is. Ady Endre.

VERSEK.

I.

Ködület.

Ködület, álomélet... Távoly egy csillag fénylett. Délibábot kergettem. — Óh, ma is abban élek. Gázoltam a virágban, Virághullás, sötétség. Rózsákban, ibolyákban; De az a csillag fönt ég. De óh, nem is sejtettem. — Álomélet, ködület.

II.

Sötét erdőben.

Sötét erdőben járok. Kaczagó Madár az ágon. — De a rengeteg Ott benn fájó, titkos sóhajokat, El-elfuló zokogást rejteget.

Zivatrok emlékei húzódnak Át bűdosón a zeg-zugoknak éjén. Daltól, víg daltól kaczag szemed, ajkad. Ki tudja, mily gyász van a lelked mélyén?

III.

Régi helyek.

E helyeken bolyongtam Daloltam az erdőnek, Régesrég ismeretlen. Az álmodó bereknek, — Teli, teli volt akkor De aztán nekivágtam Dallal a szívem, lelkem! Az életközelmeknek.

E táira, e vidékre Óh, visszasír a lelkem, Hol ifjonta bolyongtam, Daloltam, énekeltem.

Petri Mór.

A FEKETE VÁROS.

REGÉNY.

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

I. FEJEZET.

(Némely előzmények és részletek, melyeket okvetlenül szükséges tudni.)

Szepes vármegyének emlékezetes alispánja volt Görgey Pál a Thököly-féle időkben. Rosz, bizonytalan világ volt. Hétfőn még a labancz volt az úr, szerdán már a kurucz parancsolt. Tojások közt kellett tánczolni, de a hibás lépésekre emberi fejek törtek össze. Igaz azonban, hogy akkor az emberi fejek olcsóbbak voltak, mint a tojások.

Mindegy, azért a hatalom mégis hatalom s úgy van vele az ember, mint a morphinista, mindig nagyobb adagot akar a morphinból. Hiszen végre is csak fölfelé volt kényelmetlen, lefelé mindig kényelmes a hatalom.

Görgey Pál elég jómódú úr, családja illő tekintélyben áll a Szepességen, de már megsemm az, a mi volt a néhai Árpádok alatt, Isten adjon nekik örök nyugodalmat, ha már az országuknak örök nyugtalanságot mért.

Hja, megy az idő, megy, megy és a Görgeyek egy kicsit lejjebb esüstak... Első ösük Arnold és fiai még a szász grófok tisztjét viselték és a legnagyobb olygarchák voltak a lengyel széleken. Ez az Arnold csalogatta be a szászokat a néptelen Szepességre, de nem úgy, mint az erdélyi szászokat a hammelni patkánybűvölő. Ezek a szászok okosak voltak és nem imponált volna nekik a sipsoz, — igéreték és kiváltságok kellettek nekik, — meg is kapták. Sőt magának Arnoldnak is adott a király, IV. Béla ő felsége egy kis földet, a Dunajecz és a selyem vizű Poprád közti területet, mert az Árpádok gavallér királyok voltak, nem katasztrális holdakban mérték a földet, hanem egyik folyamtól a másikig. Arnold fiai hasonlóan vitéz emberek voltak, kivált Jordán gróf. IV. László ezeket is megemberelte egy faluval, Görgövel. Innen irták a nevüket.

Óriás területek urai lévén, ők játszották az első hegedűt Szepesben. Egész sor comes került belőlük, majd a megye főispáni székét ülték sok nemzedéken át. Isten tudja azonban, miképen forgott akkor a föld (talán kardhegyen forgott), elég az hozzá, hova-tovább egyre szégyenberek lettek, új dinasztia családok fölibük

kerekedének. Jött a hatalmas Csák, a Zápolyák, a Thurzók, ez idő szerint a Csákyak, a kik elhomályosították őket s egyre lejjebb-lejjebb nyomták nymbus és tekintély dolgában. A Dunajecz meg a Poprád most is ott folydogált, a hol azelőtt, de közte a földek már nem voltak az övéik, a mi maradt itt-amott, az már esekélység, a családja is mintha elaggott volna, már nem termelt vezéreket és államférfiakat, legfeljebb egyszerű viceispánokat és főszolgabírákat, noha megjósolta a késmárki százhet éves cigányasszony Görgei Mihály urannak, hogy a családja csak olyan ép, mint volt, hanem most a telet éli és pihen, ez a tél pedig kétszáz évig tart, kétszáz év után megint olyan lombot ereszt, a melyik fölibe nő hetedhét országon minden családfának.

A mi hősrünk, Görgey Pál, már csak az úgynevezett jobbmódú nemese közé tartozott, atyafiságban a Berzeviczyekkel, Jekelfalussyakkal, Máriássyakkal és Darvasokkal — Katalin nővére egy Darvasnál volt férjénél, Gömörmegyében, Osgyánban. Azért említtem főképp a *nexus* és nem a két-három ezer holdját, mely a görgői bástyás váracsszerű kuriához tartozott, mert a nexus volt a mértéke annak, ki milyen úr és csak másodsorban a birtok. Nagy nexusal éppen olyan könnyű volt akkoriban nagy birtokhoz jutni, mint ebben az időben (a mikor én ezeket írom) nagy birtokkal nagy nexushoz. Az elevebb vérű nagy uraknak, az olyan Balassa-, Csáky-féléknek, hol van valamijük, hol nincs, egyszer hopp, máskor kop, néha öt-hat várat is összekaparítanak, néha meg már egyebük sincs, mint a testi ruhájuk, a melyben bujdosnak sötét erdőben, csöszkunyókában, nádasokban keresve menedéket, de ez úgyszólván mindegy, egy kis játék, föl se veszik. Király elveszi, meg visszaadja — mert hat a nexus; ha az egyik családtag roszt fát tesz a tűzre, a másik vagy a harmadik azalatt bizonyosan ott dörgölődik a király palástjához és apránként rendbe jön minden.

Nem is az a különös tehát, hogy a Görgey-birtokok összezúgorodtak, inkább ne volna semmijök, de az a baj, hogy a nagy dinasztia családok sorából kiestek. Miért történt s miképp, nem érdemes vele bibelődni. Egy jelszó volt akkor a boldogulásra: «jól verekedni és jól házasodni.» Nos, alkalmasint rosztul házasodtak, mert hogy jól verekedtek, azt az annálék bizonyították. Aztán egyebekben is pechjük volt; rosztul választották a királyukat Szapolyai Já-

Erdélyi jónépe.

Molnár Viktor államtitkár, a szoborbizottság elnöke.

nos és Ferdinánd idejében, majd az Istenüket — a Luther tanainak hódolója meg.

Valamennyi Görgey közt mégis Pál örökölt legtöbbet őseitől; a birtokaikból ugyan keveset, de a kevelységük egészen rámaradt. Nagy bronzes alak volt, szürös szürke szeméből hidegség áradt ki, mintha két jéggolyó mozogna a bozontos szemöldök alatt. Rút gurgulya arca volt, de ha egy megyegyűlően szóno-kolt, kisugárzott belőle a lángész és szépnék látszott. Orra alul tömött bajusz lógott le, de már a szakállra nem telt, az már csak ritka, rőt szálakból állott, homloka erősen kidudorodott s a ránczok rajta makacsságra, kegyetlenségre engedtek következtetni. Ajkait többnyire összeszorítva tartotta, mosoly ezek körül nem játszott, csak a haragtól remegtek igen gyakran. Mintha egy olyan tájék volna ez az arca, melyen sohasem süt a nap, mely sugártalan, sötét és hideg — csak néha világítják meg a villámok.

Olyan nagy feje volt, hogy külön kellett rá kalapot csináltatni Kammlleitner János urannál, a híres löcsei kalaposnál; hanem volt is ész ebben a nagy fejben. Úgy forgatta a nemes vármegyét, a hogy ő neki tetszett. Noha csak negyvenkét éves volt, már harmadszor választották meg alispánnak, mindig egyhangulag. Erre az egyhangúságra nagy slyt fektetett, mert minden választás után kivágta a rezet azzal a vakmerő mondattal:

— Nemes atyámfiai! Ha csak egy van is kegyelmetek közül, a ki engem nem akar alispánnak, jelentkezzék és én nem fogadom el a tisztiséget, itt állok, nem tehetek másképp, Isten engem úgy segítjen.

Persze rendszeren siri csend következett. A nemes atyafiak dehogyan szóltak volna, pedig titkon mindenki szeretné, ha a szomszédja nekiugrik. De hát ezt halálugrásnak gondolták. Maga Görgey Pál népszerűségnek vette alkalmasint egész komolyan és az egyesek is annak vették, akképen okoskodván belül a lelkükben: «Nekem ugyan nem kell, de a többiek szeretik, majd bolond vagyok, hogy agyonverjenek.»

Népszerűség! Különös kis holmi. Az egyetlen dolog, a miből a látszat annyit ér, mint a valóság. Sőt talán többet, mert ha az embert népszerűnek gondolják, sokra viheti a közpályákon, ha alapjában gyűlölik is. Ellenben semmire se viszi, ha szeretik bár, de nem látzik, hogy szeretik. A valóságok bizonyára erős gránitkövek, de a legnagyobb karrierek mégis a látszatokon épültek fel.

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS SZOBRAJÁK LELEPLEZÉSE. — Molnár Viktor ünnepi beszéde.

XIII. Alfonzo király megérkezése.

Görgey Pál uramat, szó, a mi szó, a kutya se szerette, de annyira rajta volt száradva egyéniségén «a szeretve tisztelt» cím, hogy senki se merete lefeszegetni róla. Kegyetlen, hiú, szeszélyes, gyanakodó és gögös, valamint lusta embernek tartották. Azonban e rossz tulajdonságok egy része is alapjában csak látszat. Kegyetlensége s úgynevezett zsarnoksága mindössze hirtelen felfortyanó természetére vezethető vissza. Ilyenkor szinte rabiatos, de ha kihül, rendesen magabaszáll és megbánja, a mit tett, némelykor jóvá is teszi.

Egyszer, beszélük róla, megbetegedett a megyegyűlések alatt Lőcsén, hideglelést kapott, etette vele a chinát a felcsere, tudós Plasznik András úr, derűre-borúra, de csak rázta a hideg eszeveszetten, nem használt ellene semmi szer; napokig ott feküdvén a megyeházi szállásán, elküldte a huszártját Görögóra, hogy a gazdasszonya, Marjáné küldje el a flannel alsó ujjasát. El is hozta a huszár, de a mint felhúzná, akkor veszi észre, hogy felül a gomb nincsen felvarrva, mire éktelen dühbe jött, kiugrott az ágyából, magára rángatta a ruháit, kirohant és

Ena királyné és Izabella főhercegnő megérkezése.

Mária Krisztina özevgy spanyol királyné és Ena királyné, Teck hercegnő, Windischgrätz hercegnő (Erzsébet főhercegnő).

A SPANYOL KIRÁLYI PÁR FÉLTORONYBAN, FRIGYES FŐHERCEGNÉNél. — Jelly Gyula félvételei.

a huszár künn kapálózó lovára ülve, elvágatott.

— Hova-hova? — kiáltozák a megyei urak meglepődve.

— Az Isten szerelméért, mit csinál spektakuláris? — lelkenedett rémülten a szembe jövő felcsere.

— Kénytelen vagyok hazamenni egy percre — felelte rekedten, vadul szikrázó szemekkel, — hogy a gazdasszonyomat megpofozzam.

Egy félórát nyargalt Görög felé a régi cikczakos országúton, az alatt kipárolgott a boszúsága s közvetlenül Görögél szép csendesen visszafordult és a hideglelést is elvesztette a nagy felindulástól.

Annyira ismerte magát e tekintetben, hogy a kaloda, deres, kurtavas és egyéb közigazgatási eszközöket egy kamarában tartotta bezárva s a kulcsot minden használat után föl kellett vinni egy-egy ostoros gyereknek az udvaron levő jegenyék valamelyik magas ágára s egy madzaggal odakötni; mikor aztán kellett, az alispán úr kihozta a puskáját s addig lövöldözött rá, míg a kulcs lepottyant. Ez némi szórakozást okozott neki s minthogy néha egy óráig is el-

tartott, míg eltalálta, mert mérgében reszketett a keze, rendesen csak akkor találta el, mikor nyugodtabb lett s ennél fogva nyugodtabban, hidegben nézte a büntetni szándékolt delinquens esetét is, magát a hóbotos ítéletektől a legtöbb esetben megkímélvén.

Az igazságra törekedett kétségkívül, ennél fogva nem volt rossz ember. Nem, nem, Görgey pusztán megsavanyodott kedély volt, kit a csapások idegessé tettek. Hiába volt a vármegye esze, ha három dolgot nem tudott. Nem tudott felejteni, nem tudott enni és nem tudott aludni. Pedig mit nem adott volna egy jó, egy igazi alvásért! A kakasok egész nemzetségét kiirtotta a kastély környékén, a szomszédos parasztokét is, a hajnalban túlkölő tehénpásztorra huszonöt botot vágatott. Kivált a délutáni szundikálását nem volt tanácsos megzavarni. Sok ember megjárta ezzel. Mert a délutáni álom az édes. Az éjjelit az Isten adja, de a délutánit a megyétől lopja az ember — ha megyei tisztviselő. Azért ér ez többet.

Lábujjhegyen kellett járnia minden élő lénynek az ablakai alatt, a szomszédos malomnak, mikor felkelt az ebédől, a mit egy tarack el-sütése a bástyán jelzett, be kellett szüntetnie

az őrlést, mert a zúgás zavarta volna. Mindenki vigyázott, hogy zaj ne legyen; kútnak nem szabad csikorogni, láncz ne esőrdögjön, mozsárban ne törjenek semmit, mert az uraság szundikál. Dalolás, hangos beszélgetés tilos. Még az öreg Apró Mihály, a kertész is egy rakáson tartotta a kis esztét ilyenkor, ha valamely halasztatlan okból el kellett mennie az ablakok alatt, levetette a patkós bagaria csizmáját, télen botost húzott, nyáron pedig mezítláb hatolt át a veszedelmes területen.

Történt egy ízben, hogy az unokája jött látogatóba hozzájuk a vakációban. Örültek a nagyszülők a kedves fiúnak, a ki már úri sorba jön, mert az apja, egy kézmárki mézeskalácsos, papnak taníttatja, vézna testalkata miatt. Szegény jó öregek tejbe-vajba fürösztének, sűrőnek-forognak körülötte, még a helyet is megfűjják, a hova ültetik s ime, talán csak egy-két percig hagyják magára, mégis mi történik. (Oh, Istenem, Istenem, ezek a gyerekek mindig kitalálják, mit nem szabad csinálni.) Meglát a nebuló valahol a szekrény tetején egy harmonikát, fogja, kimegy vele az árnyas udvarra, leül a hársfa alá, éppen az alispán hálósobájá-

Sétalovaglásra készen.

Sétalovaglás.

léhetővé tette az idén Szepes megye eziméret, mely a Thurzók, Berzeviczyek és Draveczkyek eziméretéből van összeállítva, az egyszarvú pedig a Korotnokyi családebből. Vasárnaponként messze földről eljárnak a parasztok megbámulni a csodát, mert nem az Apró művészetének tulajdonítják, hanem az anyaföldnek, mely magától löki ki virágszíneket Szepes vármegye eziméretének annak a jelöl, hogy szepesi emberre jut most a királyság sora.

(Bizony közel jártunk hozzá, de most már vége van. — Thököly uram távol keleten bujdosik valahol a feleségével.)

Éppen a szép eziméret plántáit öntözgették kupákból a cselédek, mikor Görgey Pál megjelent a tornácra.

— Hozzátok ide azt a harmonikást, — üvöltö. — Élve vagy halva kerítsétek elő, de mindjárt.

Fogait csikorgatta dühében. Csunya sárga fogai voltak, mivel ő is a «haladók»-hoz tartozott. (Haladóknak neveztek akkoriban azokat, kik a törököktől eltanulták és átvették a dohányszás férfias gyönyöreit.)

nak az ablakainál és elkezdti vígan játszani a mélabús régi dalt:

Buda, Buda, hinné-e valaki?
Érted beh sok magyar vér omla ki?

Nem tartott ez tovább egy percnél, csak éppen addig, míg az udvaron levők odaszaladtak őt figyelmeztetni. Apróné asszonyom (pedig már csoszogó asszonyka volt) szinte röpkölt, hogy csak ropogtak, suhogtak a tisztá, kikeményített szoknyái s kitepte kezéből a harmonikát.

— Csitt, te szerencsétlen! Jössz el innen mindjárt!

Magával rángatta, óvó szeretettel eltakarva őt a kötényével, vezette tüskön, bozóton, mert már hallatszott, hogy nyilik az ablak (Jaj, uram teremtmény!) s egy éles, parancsoló hang megmordul:

— No, mi az?
Semmi válasz nem jött, csak a cserjék, bokrok zizegését hallotta egyre messzebről.

Képből kikelve, vérben forgó szemekkel rohant ki az udvarra, melyet Apró uram hosszú kertészkedése alatt olyan széppé varázsolott, mint egy tündérvárat. A faóriások közé pompás bokrokat növesztett s gyönyörű virágokból szem-

Lovaglás után.

A SPANYOL KIRÁLYI PÁR FÉLTORONYBAN, FRIGYES FŐHERCEGNÉNél. — Jelly Gyula félvételei.

A patriárka a székesegyház kapujában.

BOGDANOVICS LUCZIÁN SZERB PATRIÁRKA BEIKTATÁSA. — Balogh Radolf felvétele.

A cselédek dermedten nézegettek egymásra, az öreg Apró elsápadt, mint a fal, Marjákné pedig teljes erővel kezdte tisztogatni valami fehér porral az ostyasütő vasat.

— Ki volt? — kérde zordonan.

Senki sem felelt, pedig mindenki tudta, de a cselédség szerette Aprókat s az ő kedvükért hallgatott.

— Marjákné, magának látni kellett.

— Nem láttam, — felelte Marjákné vakmerően, — így görbüljek meg. (Volt annyi esze, hogy az ujjait eközben egyenesen tartotta.)

— No, szépen bántok velem, — dühöngött Görgey. — Egyitek se tudja?

Megint semmi felelet.

— Te se tudod, Preszton?

Ez volt a leibhuszár neve.

— Nem tudom, tekintetes alispán úr.

— És te se, Mátyás? (A parádéskecsist hívták így.)

— Én se, — hörögte csukló hangon.

— Hát jól van, nagyon jól van, fiacskáim, nagyon derék gyerekek vagytok, — és vérfagyasztó nevetésre viszorította ki a fogait, (Ilyenkor volt a legkiméletlenebb, mikor a nyájasat adta.) de ha egy félóra alatt ide nem teremtik a harmonikást, mindnyájukat megcsapatlak. Dixi.

Ezzel bement szörnyű morgással a kastélyba, hallani lehetett, a mint csapkodta az ajtókat és rugdalta a kutyákat, melyek szanaszét jártak és feküdtek a szobákban. Síralmas vonításuk háborzongatón hangzott kívülre.

Bezzeg lön nagy elszontyolódás az udvaron, a szolgák sügtak-bügtak, tanácskoztak, mitevők legyenek, kiszolgáltassák-e a diákok, vagy ne, az öreg anyóka, Apróné, a kezeit tördelte, hogy túl nem éli ezt a napot, készebb inkább menten a kútba ugrani, mintsem hogy az ő unokáját megfenyítés érje. (Istenem, Istenem, mit szólna hozzá a szegény lányom?)

(Folytatása következik.)

KÉT FRANCILLON.

E napokban egyidejűleg két Francillonban is gyönyörködhetett a budapesti színházi közönség. Az egyiket a Nemzeti Színház elevevitette fel, a másikat a Vígyszínház mutatta be újdonság gyanánt. A Nemzeti Színház ifj. Dumas Sándor eredeti „Francillon”-ját hozta színre hosszú pihentetés után; a Vígyszínház

Flers és Caillavet párisi írók „Virraszt a szerelem” című Francillon-utánezatát mutatta be. S valóban ritka tanulságos színházi jelenségek lehettünk szemtanúi. Az eredeti művet mint elavult ódonaságot fogadta a közönség, az utánezat ellenben az újdonság hatását tette rá. A voltaképeni Francillon farszította, az elkészített másolat ellenben mulattatta a széles közönséget. De még ennél különösebb tapasztalatot is tehetünk. Midőn két évtized előtt a Dumas-féle mű először színre került nálunk, a színpadi pikantéria netovábbjának tekintették, most nem kevésbé pikáns utánezatát „fehér estének” mondjuk. Ennél jellemzőbben már aligha világhírhatalmú meg eseményt az a fejlődést, a melyen színházi életünk két évtizede óta keresztülmélt.

Ha az okokat keressük, a melyek miatt Dumas műve immár avultnak látszik, első sorban arra kell utalnunk, hogy Francillon már húsz év előtt sem volt hűsből-vérből való igazi drámai alak.

Sajátságos, elvont fogalom volt: absztrakt megjelenése az olyan hitvesnek, a ki felháborodik férje hűtlenségén, s ugyanolyan hűséget követel a férjtől, a milyent a feleség tanúsít. Ez a feminista program-alak azóta számtalan változatban jelent meg a színpadokon s Krisztianiótól Madridig tömegesen támadtak fiók-Francillonok, a kik a férji hűtlenség ellen felháborodtak s azt hirdették, hogy a megcsalt asszony hasonlóképen csalja meg urát. Annnyira közkeletű lett e gondolat, hogy a színpadról átköltözött a feminista szószékekre. „Egyenlő jogot a hűtlenségre és házasságtörésre!” agyoncépelt csatakiáltásával lett a női jogok színházi lovagjainak s húsz éven át az asszonyi felháborodás, megtorlás, viszont-csalás minden lehető hangja és módja, a házasságot minden elgondolható egyenlőtlensége, természetrajzi, társadalmi, erkölcsi aránytalansága a legváltozatosabb menetben vonult fel Európa közönsége előtt. S mintha csak az egész dráma-irodalom erre az egy tárgyra vetette volna magát, az ellenvelemények egész özöne fejtegette, hogy az asszony törődjék bele sorsába, a megcsalás örök törvényébe. De egyben megegyezett a két tábor, — abban, hogy lerántson minden fátyolt és leplel a családi életéről, s minél rútabbannak mutassa be a nő és férfi közti köteléket. Nem csoda, ha annyi évi irodalmi fáradozás után az eredeti Francillon letárgyaltnak s ódonaságnak tűnik fel.

E sorsot a legújabb utánezat, a „Virraszt a szerelem” sem kerülhette volna ki, ha komolyan fogta volna fel a letárgyal „problemát”. De az élelmes társ-szerzők érezték, hogy e témáról még egy bört csak úgy húzhatnak le, ha azt valamelyes humorral teszik. S helyes érzékre vall, hogy az eredetileg is már mulatságos tárgyat nagyképűségtől menten,

tréfásan kívánták feldolgozni. Csakhogy igazi humor gyéren csergedez bennük, míg mulatságos átalakításukban is túlságos komoly maradt a — vigjátékuk. Francillonjuk az első felvonásban még hajdon, szeszélyes és akaratos kis leányzó, — a ki maga kért meg egy csapodár ifjút, hogy vegye feleségül. Csak a második felvonásban, mikor az ifjú már nőül vette, bontakozik ki a menyecskéből Francillon, a ki hűtlen urát mindjárt megcsalni kész, de mint a harmadik felvonásból kitűnik, mégsem csalja meg. Mert mint Dumas hősnője, ez is gyámoltalan embert szemel ki boszúja eszközeül. A negyedik felvonásban aztán ép úgy kibékül urával, mint Francillon az övével. Csak annyi változott az eredeti sujet-n, hogy a társ-szerzők, a kik szeparé-darabokhoz szoktak, hősnőjüket s a boszúra kiszemelt férfit szeparében, mulatságos pár-jelenetben mutatják be s a nézők előtt nyilvánvalóvá teszik, hogy a boszú nem hajtott végbe. Ez a jelenet s más közbeszótt bohóság akarná a Dumas-féle munkát vígabbá tenni s ez okozta, hogy jobban mulattatta a közönséget, mint az eredeti Francillon. A mivel gyarlóbb az eredetinel, az vált sikerének okozójává. S azért, mert egy meghiusult szeparé-kaland is van benne, mondják „fehér darab”-nak manapság.

Az eredeti Francillon, mint annak idején, most is Márkus Emilia játszotta, az utánezatot Harmat Hedvig. Amaz fejlett művészetével, emez természetesen bájával ragadta meg a közönséget.

Palágyi Lajos.

UNALOM.

Elbeszélés. — Irtá Lux Terka.

Valaki jár körülöttem. Valaki, a kit nem lehet látni, csak érezni lehet. Kemény, görcsös ujjak nyomását érzem torkomon, szívemnek dobogását mintha egy hegynek a súlya akarná örökre elnémitani s a csöndes, szürke levegőt, mintha egy démonnak keze írná tele titokzatos, soha meg nem fejtető hieroglifákkal.

Rég ideje, hogy nem érdekelnek többé ezek a hieroglifák, csak ép nézem a végtelen irt, a hová íródtak, mint a gyerek a palatáblájára irt nehéz számtani feladatot, a melyet nem bír megfejteni.

Még az sem érdekel többé, hogy a holtak tudnak-e olvasni erről a rettenően nagy, titokzatos hideg lapról? Még tíz esztendő előtt érdekes problémám volt ez. Ha itt a faluban meghalt valaki, nem aludtam egész éjszaka és akaratos, szenvedélyes vágygyal igyekeztem a titkok titkát megdújni, a halál után következő élet misztériumából csak egy atomnyit is ismerni.

Most, ha az ebédőben kiterített anyám felkelne a ravataláról, megfogná a kezemet és így szólna: jöjj, én elmondom neked, a mit tudni akartál. — minden felindulás nélkül visszavezetném őt a ravatalához s azt felelném: ne mondj el semmit, csak aludj. A mit tudni kell, tudom. Az életnek csak egyetlen jó momentumma van: az álom; a halál ennek a jónak folytatása, a többi: rövidebb vagy hosszabb szenvedés s a mi közbe esik, az az unalom. A sok hétköznap. Az unalom, ez a testünket-lelkünket keresztül-kasul járó érhálózat.

Az anyám holnap eltemetik s attól fogva egyedül maradok a házamban. A temetésre eljön a környék intelligenciája, a parasztek és mindenki elmondja, milyen vesztesség ért engem, milyen kár szegény anyámról, hogy ez az élet sorja... erőt és türelmet kívánok nekem s azután haza mennek. Én beülök a kocsiba, nagybátyám és a felesége mellém ülnek, az unokatestvéreim haza kísérnek, közbe sóhajtoznak, ismét szerencsétlenségéről és keresztényi megnyugvásról beszélnek és intézkednek helyettem a házban, kifizetik a temetkezési vállalatot, beszélnek az anyám éretyeiről, türelméről, betegségről és engem lefektetnek. Azután elmennek és én egyedül maradok. Reggel már dologhoz kell látni, a szobákat rendbe hozni, szellőztetni, és egy hét múlva olyan rendben lesz minden a házban, mint mikor az anyám élt. Az anyám szobáját be-

csukom, ép úgy, mint a hogy ő becsukta a többi halottak szobáit, az apámét, a hűgömét, az öngyilkossá lett bátyámnak a szobáját és a négy szoba ajtójának kulcsát oda teszem a fiókomba, a négy koporsókulcs mellé. Majd egyszer valamelyik rokonom ezt a négy kulcsot összeköti egy ötdikkel és beledobja valamelyik fiókba, a többi kulcsok mellé s majd, mikor már ő reá is s az utána következőkre is rácsukják a koporsó födelét, egy ócskasvasat szedegető zsidónak a szájába kerülnek.

De addig még sokszor megy le a nap és sokszor jön fel. És mindig egyformán. Még az előbbieknél is egyformábban. És holnap délután azzal a koporsókulccsal az egyetlen szálát is eltemetem, a mely az élethez fűzött. Ezután mintha nem is a magam életét, hanem egy vadidegenét élném. Értékeltlen, üres, fájdalom nélküli élet lesz ez. Ha gazdag volnék, legalább másokra nézve cselekedhetnék jól, így ezt sem tehetem. Ezt a régi, ősi házat, a még meglévő kis földdel, nálammal is szegényebb rokonaimnak kell adnom és ezt is csak akkor, ha a négy koporsó kulcsa megszaporodik az ötdikkel.

Ha más volnék, erős, egészséges, tetterős, bátor ember, megtehetném azt, hogy ezeket a szegény ördögöket nem vártnám az életem végéig, hanem odaadnám nekik most, mindjárt, kiköltözködném az ősi házból és nem vinnék el magammal belőle egyebet, csak a négy koporsó kulcsát és a tanítónői diplomát.

De nincs bennem semmi egészséges erő és akarat. Önző vagyok, a nélkül, hogy kívánnék a magam számára valamit és az apostoli élet iránt nincs bennem semmi érzék.

Lusta és fáradt vagyok, az unalom elfárasztott. Meglehet, előbb vagy több utólr a bátyám sorsa, a ki ugyanebben a székben, a melyben én ülök, itt, az omlások, régi tornáczon, a petóniás-ládák és leanderecskék között, egy szomorú nyári este föbelötte magát.

Egészen olyan este volt, mint a mai. Mintha a világot halálra ítélték volna, a felleges, szürke ég szinte leszakadni készült a füsttőlgy hegyekre s a petóniák és leanderek mintha száz nyárnak a visszafojtott illatát, most mind egyszerre akarták volna magukból kiönteni.

Az ilyen mély, tömör, regeszzerű illat elkábít, elálmosít, belekap a lélek húrjaiba és rezegnek, csomognak, éreznek, fájnak a hűrok.

Harminez esztendő volt akkor a bátyám, csöndes, nyugodt, kötelességtudó, szóvalan ember, olyan, mint minden Tarcsay. Hogy miért halt meg, senki sem tudta. Azt mondták: az öngyilkosság tradíciója a Tarcsayaknál. Minden generációban volt egy-két öngyilkos.

Az apám már nem élt akkor, anyám a tornác másik sarkában ült és kötögetett, ki tudja hányadik pár harisnyát életében és sápadt, finom profíja erőteljesen rajzolódott bele az esteli szürkületbe.

Kötött lélekölő szorgalommal, szóvalanul, sápadt kézzel, melyben mint valami bilincsek, meg-megzörrentek az acél kötőfék.

Ilyen idő volt, mint ma van. Csupa bánat, vigasztalan szomorúság. A fák ágai meghajoltak, a virágok lélekzést szinte hallani lehetett s a falun a konok szürkeség lelketlen egykedvűséggel terítette szét lomha szárnyait. Az anyám mellett ültem s tisztán láttam a hosszúruhás, szintelen, festetlen asszonyt, a ki elment mellettem, a bátyám mellett, azután végig a falun és a lehajtott ágú fák, mint egy haldokló Megváltó uttagtók: szenvedjétek! Szüvedjétek!

Az unalom volt.

Lenn a kert alatt, a patakban, Nacza, a szolgáló sujkolt s valamelyik szomszédban, talán a tót Holubáréknál, mákot törtek a famozsárban. A cselédház küszöbén két öreg asszony ült és varrt, egyik a Nacza anyja volt és a parasztasszonyok éneklő, egyhangú csöndességével beszélgettek olykor.

Csupa szomorú jóslás, bánat, nyomorúság volt a hangjuk rezgése, még azt, hogy az ősi tücsök is szól már, úgy mondta a Nacza anyja, egy beteges, rozsz szemű, köhögős özvegy asszony, hogy az ember belerázkódott és szinte érezte már a halál nyirkos lehelletét.

Csak ültünk. A falu utcáján ökrösszekér baktatott végig, a nagyobbik Holubár fiú, egy száraz, kenderszöke, lapos szemű legény

(Az első sorban állnak balról jobbra: Hídeghéthy Imre szeremi főispán, dr. Günther Antal igazságügyminiszter, királyi biztos, özv. Bogdanovics Sándorné, a patriárka anyja, Bogdanovics Luczián szerb patriárka, Dungszerzsi Lázár nagybirtokos, Joannovich Pál miniszteri osztálytanácsos, a királyi biztos adatlusa.)

BOGDANOVICS LUCZIÁN SZERB PATRIÁRKA BEIKTATÁSA. — Balogh Radolf felvétele.

haladt a szekér mellett, otrombán, lustán, úgy, mint az ökrei s a legény cseréppájából vékony füstkarikák pattantak szét a levegőben, ép olyan lassan, fáradtan és lomhán, mint a hogy a Holubár-fiú és az ökrök lépkedtek.

Megemelte előtünk a kalapját. Vajjon hány százados nemesség patinái és a hajdani nagy, öröklött nemesi vagyonnak kis, elfogyott, elenyészett romjai között.

Az egyik leány és ifjú csupa életkedv, ambíció, kis csizolatlan parvenü lég, a másik leány és ifjú, a bolthajtásos falak, a mohos, régi kőkapu s a kőkerítéses kert évszázados fáinak melancholiájával. Egyik páron az angol nevelés gondatlan pirja, másikon: a csöndes anyák vállasának sápadt bekeje.

A pirosak jöttek, elmentek, mindig pirosabban, mindig több életkedvvel s a sápadtak mindig itt maradtak és minden esztendőben sápadtabbak lettek.

Egyszer aztán jött a messze idegenből, az új nemesi cimerrrel, egy elegáns levél. Valami hírt hozott, azt, hogy valaki férjhez ment...

Ősz volt, aranybíbóros, fátyolos ősz, a fák levelei még zölden, de mozdulatlan szomorúsággal ültek az ágakon, a hegyek tetején az ősz búbanatos tündére teregette szét aranypókháló palástját s a bátyám akkor is ebben a karosszékben ült és szivarozott.

És nem történt semmi. Bátyám elolvasta a czimeres levelet és tovább szivarozott. Én is elolvastam s a mikor visszaadtam a bátyámnak, úgy, hogy talán meg sem érezte, megszorítottam a kezét.

És semmi sem történt. Sem akkor, sem azután, mikor egy esztendő után ismét jött egy aranysegélyű, czimeres levél. Csak ép, akkor a bátyám szorította meg alig érezhetően, az én kezemet.

S a bátyám tovább szivarozott, én tovább horgoltam a staffirungomba való csipkét és az anyám ott, a másik sarkokban kötött.

A tót Holubáréknál akkor is törtek a mákot, a patakban akkor is sujkolt egy olyan leány, mint Nacza s az úton akkor is jött egy ökrös szekér, mellette az utca porában egy Holubár fiúval, vagy nem azzal, nem tudom már, de ugyanolyan száraz, kenderszínű, lapos szemű legény volt az is, mint a Holubár fiú.

... Két testvér, a bátyám és én... S egy másik testvérpár: az új földesúr fia és leánya.

Az egyik pár az új nemesség és új, óriási ipari vagyon aranyai között, a másik a régi, évszázados nemesség patinái és a hajdani nagy, öröklött nemesi vagyonnak kis, elfogyott, elenyészett romjai között.

Az egyik leány és ifjú csupa életkedv, ambíció, kis csizolatlan parvenü lég, a másik leány és ifjú, a bolthajtásos falak, a mohos, régi kőkapu s a kőkerítéses kert évszázados fáinak melancholiájával. Egyik páron az angol nevelés gondatlan pirja, másikon: a csöndes anyák vállasának sápadt bekeje.

A pirosak jöttek, elmentek, mindig pirosabban, mindig több életkedvvel s a sápadtak mindig itt maradtak és minden esztendőben sápadtabbak lettek.

Egyszer aztán jött a messze idegenből, az új nemesi cimerrrel, egy elegáns levél. Valami hírt hozott, azt, hogy valaki férjhez ment...

Ősz volt, aranybíbóros, fátyolos ősz, a fák levelei még zölden, de mozdulatlan szomorúsággal ültek az ágakon, a hegyek tetején az ősz búbanatos tündére teregette szét aranypókháló palástját s a bátyám akkor is ebben a karosszékben ült és szivarozott.

És nem történt semmi. Bátyám elolvasta a czimeres levelet és tovább szivarozott. Én is elolvastam s a mikor visszaadtam a bátyámnak, úgy, hogy talán meg sem érezte, megszorítottam a kezét.

És semmi sem történt. Sem akkor, sem azután, mikor egy esztendő után ismét jött egy aranysegélyű, czimeres levél. Csak ép, akkor a bátyám szorította meg alig érezhetően, az én kezemet.

S a bátyám tovább szivarozott, én tovább horgoltam a staffirungomba való csipkét és az anyám ott, a másik sarkokban kötött.

A tót Holubáréknál akkor is törtek a mákot, a patakban akkor is sujkolt egy olyan leány, mint Nacza s az úton akkor is jött egy ökrös szekér, mellette az utca porában egy Holubár fiúval, vagy nem azzal, nem tudom már, de ugyanolyan száraz, kenderszínű, lapos szemű legény volt az is, mint a Holubár fiú.

PÁLLIK BÉLA MŰVÉSZI HAGYATÉKA.

Miért lett Pállik Béla állatfestővé? — erre a kérdésre most, mikor a művészek már csak szelleme borong a Műcsarnok termeiben, választ nem kaphatunk. Legfeljebb odaadó szeretettel készült állattanulmányai beszélhetnek róla, hogy tán jobban szerette az állatokat,

Vadászaton.

mint az embert, mert azokkal együtt lehetett s mégis — magányban. De hogy egyáltalán lehetett Pállik állatfestő, az már magában a magyar képzőművészeti kultúra dícsérete. Az ilyen specialista-piktort csak egy nagy kínálatú és nagy keresletű művészi vásár forgalma táplálhatja, a hol egyaránt elkél az egyházi-, a csatakép, a genre, a táj, a katonaelv, a szalonhumor, paraszti figura, állattanulmány és miegymás. Külföldön minden genre-nek megvan a maga külön festője, legtöbbször több is, nálunk mindenkinek mindent kell dolgoznia, hogy kielégítvén a megrendelőt vagy művásárlók izlését, a kép vevőre találjon. Pállik szinte az egyetlen volt nálunk, a ki specialistának is keresettebb volt, mint legtöbbször a mindent dolgozók között.

Igaz, nem szabad elfelejtenünk, hogy a kép nemzetközi szöveg, melynek egész világ olvasójává lehet, — ha magyar is, — nemcsak a művész hazája. S a Pállik csodálójának, rajongójának nagy táborában is tán több volt az angol s az amerikai mecenás, mint a magyar műbarát.

A művészi hagyaték, mely most odakünn a magyar művészet nagy veszteségét siratja, első sorban az utóbbi szempontból érdekes és tanulságos. Mint egy fejezet magyar művészettörténet, úgy tárul föl előttünk Pállik gazdag és változatos életének könyve. Látjuk

Ena királyné, Mária Krisztina özvegy királyné és Izabella főhercegisasszony.

lány anyagon s az így átlátszóvá hevített gyapju tüzes koloritját! Milyen fizikai kinnal és türelemmel tanulmányozta a téli tájkép jellegét s a hónap, a hidegnek visszahatását kedvező állataira! E problémák kutatása közben nem érzett sem hideget, sem meleget, sem éhséget, sem szomjúságot, — naphosszat elült, vagy elköborolt a pusztákon, hogy egy mozdulatot, vagy egy színteljes elshessen. A modern művészet diadalmas előrehaladása, a plein-air nemzetközi és hazai győzelmei még csak sarkallották ambícióját; titokban csinált impresszionista vázlatokat is, hogy fényt tanulmányait nagy képein értékesíthesse, de még utolsó percében sem ismerte el, hogy művészeti hitvallásában a modernség őt csak egy percze is megtántorította volna. Pedig utolsó képe, a kiállításon is látható «Kakasviadal», erős, impresszionista hatásokat mutat.

De így illett ez az ő kemény, dacos és hajlíthatatlan egyéniségéhez. A művészet konzervatív hagyományainak volt Pállik egyik legkiválóbb képviselője s művészet-politikai kérdésekben egyik legharciasabb temperamentumú vezére; neki nem lehetett elismernie, hogy mikor a modern művészet ellen harcol, ugyanakkor ő maga is belekerült a kor áramlatának sodrába. És nem is kellett elismernie. Hangos szavánál, még időnként felragadott tollánál is különb fegyvere mégis csak az ecset volt, ez a feyver pedig akaratlanul is tisztelt a modern művészet előtt.

A féltoronyi kastély.

A SPANYOL KIRÁLYI PÁR FÉLTORONYBAN, FRIGYES FŐHERCEGNÉL. — Jelfy Gyula felvételei.

A HÉTRŐL.

Az új hódítás. Minden stílus változik a haladó idővel, természetesen a hódításé is. A fejedelmek hajdanta véres csaták árán új tartományokat szereztek maguknak jóformán tisztán azért, hogy nagyobb legyen az országuk és több az alattvalójuk. A hódításnak ez a fajtája szoros összefüggésben volt az uralkodás természetével. Minden erő az uralkodót szolgált, ő érteke volt és neki gyarapodott. A hatalmi érdek volt a vezető motívum, még pedig a hatalom legelemből, úgy is mondhatnók, legnaivabb formájának az érdeke. A ezél az volt, hogy a fejedelem, minden akarata és érdekeinek forrása, minél óriásibb területnek és minél több millió embernek legyen a gazdája. A fejlődés azonban az uralkodás anyagában is érvényesítette a maga kémiai hatását. Az anyagot fölbontotta és a belévegyülő új elemek természete szerint át is formálta. A fejedelmek ma már nem pusztán a maguk, illetve a dinasztiajuk hatalmi érdekeit képviselik, hanem a nemzetek akaratát és szükségleteit is és pedig, mennél modernebb az állami berendezkedés, annál erősebben. A nemzeteknek pedig tisztán és kizárólag csak hatalmi érdekeik nincsenek. A nemzetek hatalmi igénye nem követel többet, mint a mivel gazdasági érdekeiket biztosíthatják és megőrizhetik. Ebből

BIVALYPOGAT.

BIRKA-FEJEK.

következik, hogy a hatalmi hódítás is csak akkor jelent nemzeti értéket, ha a nemzet gazdasági erejének tápláló forrása lesz; közkeletű szóval élve: piacot ad neki. Mi most megszereztünk Keleten két tartományt. Vörnek — szerencsére — most nem kellett folytonia a hódításért, de az bizonyos, hogy a telekkönyveztetése körül erős háborúság lesz majd Magyarország és Ausztria között. Ennek az elmaradhatatlan küzdelemnek a sorsába nagyobb erővel semmi se szólhat bele, mint érdekeink fölmerésének munkás energiája. A diadal, az igazi érték azé az országé lesz, a mely az új területet hamarabb és jobban el tudja borítani a maga munkájával és vállalkozásával. Az az igazi gazda, a kinek a kalász terem. Históriai jogainknak a legerősebb támasztéka a ma munkája kell, hogy legyen. Az új hódítást semmi se fűzheti jobban hozzánk és semmi se teheti biztosabbá számunkra, mint a magyar életrevalóság fürge-sége, a magyar vállalkozó szellem bátorsága és a magyar munka ereje.

Szerbia. Szó sincs róla: van abban valami eredendő, óhatatlan hatású komikum, mikor a törpe és erőtlén Szerbia toporzékolva rázza az öklöcskéjét az óriás felé, a mely huszszor olyan nagy, és százszor olyan erős, mint ő. Mikor az állig fölfegyverezett nagyhatalmak

TELIVÉR.

PÁLLIK BÉLA FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSARÓL.

FALU VÉGÉN.

ki a földjükből egy hódító hatalom. Már pedig a nemzeti nagyságról való lelkesedés és ennek a nagyságnak vagy e nagyság ábrándjának elomlásán való fájdalom egyformán joga úgy a kis, mint a nagy népeknek. Erthetetlennek a kis Szerbia kesergését tehát — mikor egy nagy ábrándját kell eltemetnie — nem tartjuk és ezzel a belátással nézve azt a sajátos képet, a melyet a haragos és toporzékoló kis ország mutat, nem igazságos, ha csak a komikumot vesszük észre benne. Egy tenyérnyi ország és maroknyi nép, a mely egy nemzeti illuziója elvesztésének keserűségében kész lenne birakra kelni az egész világgal is, ha bizonyos is benne, hogy a harc vége csak az ő gyászos elterülése lehet: ez nem csak nevelés, ebben ég és ragyog valami olyan is, a mi föltétlenül megérdemli, hogy megbecsüljük és értéknek ismerjük el még akkor is, ha a dühe ellenünk izzik. A nemzeti érzés erkölcsé akkor is erkölcs, ha — tehetetlen és a kis Szerbia határozottan egy erkölcsi tartozást rótt le, a mikor, más nem telhetvén tőle, legalább — mérgeskedett!

Zboray Aladár. Anatol France mondotta, ha jól emlékszem, a Zola temetésén, hogy van halál, a mely úgy hat ránk véges gondolkodású, tehát beavatatlan emberekre, mint egy igazságtalanság. Kapunk egy útst a szívünkre váratlanul és hirtelen olyan ellenségtől, a melytől hasztalan kérdünk okot és hasztalan kérünk megokolást. Így hatott ránk szegény fiatal társunk, Zboray Aladár halála híre is. Még egészen fiatal ember volt, innen nemcsak az alkonyán, hanem a delén is az életnek. Erős, friss, mozgékony. Tele munkával és tervekkel. Egy kibontakozó tehetség derűs és biztató képét mutatta és ilyen korai végét annál kevésbé lehetett sejtetni, mert minden jel a mellett szólt, mintha épen most jutott volna el pályája erősebb lendületének a kezdetéhez. A mi nem azt jelenti, mintha idáig nem dolgozott vagy keveset értő alkott volna. Zboray Aladár még fiatal ember volt ugyan, de azért túl a zsöngé-termelés korán. A közönség élvezetes, szép munkákat kapott tőle újságban, könyvben és színpadon. Sikereket aratott, a nevének ismertté és kedvelté tette. De minden reménység megvolt rá, hogy a természetnek ezentúl még gazdagabb és acélosabb része következik, mert fejlődése szélesedő és emelkedő vonalakat mutatott. Nem tartozott azok közé, a kiket egy rendkívüli siker egyszerre nagy és végleges pozícióba emel: az emelkedése fokozatosan, majdnem azt mondhatnók, hogy polgári törvények szerint indult és ezzel a folytonos, de nyugodalmal haladással fájdalmas, szinte igazságtalan ellentétben van pályájának hirtelen megtörése. Az ő türelmes törekvésével szemben kegyetlenségnek érezzük a sors türelmetlenségét, a mely a fiatal író kezéből a tollat kiütötte. Mindenképen méltó rá, hogy őszintén meggyászoljuk, nem csak mint író, hanem mint embert is. Kedves egyéniség volt, tiszta lélek, mint újságíró fanatikusa nemcsak a hivatásának, hanem a hivatása tisztességének is. Izzlésének és tapintatának olyan hitelt szerzett, hogy mikor túlzás és bárdolatlanság Fiu-

mében megzavarta a lelkeket és a fölkavart hullámok elsimitására volt szükség: reá gondoltak. A munkát vállalta és elvégezte, azután visszajött és meghalt rövid betegség és — rövid élet után. Még nem volt egészen negyven esztendő.

A revolver. Boszniát és Hercegovinát bekebelezték. Bulgária független királyság lett a nélkül, hogy embervér folyt vagy egy puska-lövés esett volna. De Budapesten egy hét alatt két ízben rohogott a sortűz, lovas- és gyaloghadseregek csatáztak, sebesültek jagatása és hörgése töltötte meg a levegőt. A rendőrhatalom kénytelen volt elrendelni a város területére a fegyver-viselet tilalmát, mert a revolver-golyók kezdtek már úgy röpködni a levegőben, mint esős nyáron a szunyogok a vízparton. Az utcai demonstrációk az utóbbi esztendőben amúgy is példátlanul durva karaktert öltöttek Budapesten, de az utolsó napok eseményeivel az utca indulat-kitörései már a kihágások düllőjéről átnyomultak a legveszedelmesebb büntetett területre. Ezek már nem is az utca, hanem a bozót népének vad és romboló erkölcsét mutatták. Másutt is vannak tüntetések és másutt is van osztály-harc: de az egymással harczban álló osztályok mindenike a demonstrációkban arra is ügyel, hogy a maga jogérzékét és érettségét is demonstrálja. A melyik pillanatban az elvi harc a legelemibb emberi jogok és minden elképzelhető intézményes rend mulhatatlan föltételei: a vagyoni és a személyes bátorság ellen fordul, már nem egyéb, mint közönséges bűncselekmény és ez a természete nem változik meg azzal sem, ha — tömegben követik el. Vasbot, élesre fent konyhakés és töltött re-

BIRKA-PÁR.

PÁLLIK BÉLA FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

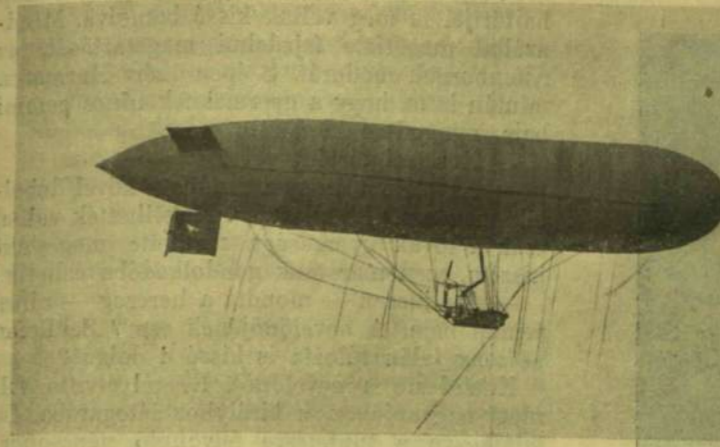
volver mit keres olyan embereknél, a kik gyűlésbe mennek, vagy gyűlésről jönnek, a hol az ő eszméiket, az ő elveiket és az ő törekvéseiket hangoztatják? Micsoda erkölcsessel panaszkodnak «rendőri brutalitáson» azok, a kik golyózáporral fogadják a rendőrséget és öldöklő szerszámokat szorongatnak a zsebükben? Hol küzdenek, szabad országban, elvért és jogért úgy, hogy fegyveres tömegben törnek rá egy város rendjére és biztosságára? Micsoda új szabadsággal biztathat benünket egy olyan mozgalom, a mely még legelemibb jogaink biztosságától is megfoszt benünket? A mely útját állja a közlekedés szabadságának és halálos veszedelmé teszi az utcára való kilépést? Ez nem öntudatos szocializmus, hanem legfőképpen öntudatlan anarkia. Mindnyájunk ellen tör, még azok ellen is, a kik — nem bajnokainak, — hanem tetteinek szegődtek. Hadsereg, a mely így harczol, csak egy vézetet idézhet föl magára. Azt, hogy ártalmatlanná tétessék és lefegyvereztessék.

LÉGHAJÓK ÉS REPÜLŐGÉPEK.

A miről ezer mérnök és százszorannyi laikus eddig csak ábrándozott: a kormányozható léghajó és a repülőgép már megvan. Mervé aczél és alumínium keretbe foglalt ballonokkal fel-napi, mázsás repülőgépekkel másfél órai utakat ma könnyű szerezni szagudozniak be a levegő-oczeánjában, melynek a tenger fölött az az előnye van, hogy benne számtalan irányu mozgás lehetséges.

A közönség érdeklődéssel, szinte mohón olvassa a külföldi híreket, a melyek egy-egy léghajó, vagy repülőgép sikeréről számolnak be. Sajnos, valamennyi ilyen hír a külföldről jön, mert Magyarországon a mesterséges repülés problémájával csak merész fantáziájú, de egyébként teljesen laikus mesteremberek foglalkoznak, a kiknek a levegő különleges sajátosságairól halvány sejtelmük sincs. Képzeltben megalkotnak magoknak egy bonyodalmas gépezetet, a melyről szentül meg vannak győződve, hogy repülne, ha elkészülne. Némelyik ilyen laikus olyan szerencsés, hogy el tudja hitetni találmánya tökéletes voltát egy szintén laikus, de pénzes emberrel, aztán csakugyan megépíti a repülőgépet, a mely azonban képtelen a földről még csak föl is emelkedni. E sorok írójának több ilyen magyarországi fiaskóról van tudomása. Persze a repülőgép tervezők és pénzes támogatók, után megbuktak, hallgatnak, mint a hal.

Megvizsgálhatják azonban magukat azal, hogy a külföldön se voltak az emberek szerencsésebbek és még képzett technikusok is sok olyan repülőgép-tervet eszeltek ki, a melyek nem értek egy hajtatófát. A mérnöki

PARSEVAL ÚJ LÉGHAJÓJA.

PARSEVAL ÚJ LÉGHAJÓJÁNAK KOSARA.

világ még nem felejtette el többek közt a két osztráknak, Wellnernek és Kressnek kudarcait. Az első vagy tizenöt év előtt, az utóbbi három év előtt szerkesztett repülőgépet. Wellner, a ki a brünni műegyetem professzora, egyáltalán el se tudott gépével a földről mozdulni, Kress pedig, a ki okleveles gépészmérnök, repülőgép-tervező, mindenestől fenekére került a schwarzfeldi tónak, a melyről fel akart szállani. Hasonló kudarcok érték Angliában Hiram Maximot, Olaszországban Falierit, Németországban Plattet, Amerikában Langleyt, nem is szólva azoknak seregéről, a kik aztán «incognito» kívántak maradni.

A múlt század nyolczvanas éveiben érthetetlen módon az a nézet vált meggyőződéssé az aviatikával, vagyis a mesterséges repülés-szakszereleg foglalkozók közt, hogy a repülés nem fortély, hanem erő kérdése. Némelyik mérnök még azzal az állítással is meglepte a világot, hogy például egy fecske, a mely reggeltől estig minden fáradság nélkül röpköd, naponkint száz és száz lóerőt pazarol el. Mindenki elhitte ezt abban az időben, a mig Platte be nem bizonyította, hogy az ilyen állítás képtelenség, mert erő nem lehet

kifejteni anyagelhasználás nélkül, az a pár ezer szunyog és légy pedig, a mit a fecske egy nap alatt megeszik, nem szolgáltatathat száz és száz lóerőt.

A téves felfogásnak azonban mégis volt valami haszna: a mérnökök hozzáálltak repülési czélokra alkalmas könnyű, de erős hajtógépek készítéséhez. Abban a reményességben ringatták magukat, hogy mihelyt minimális súlyú, de maximális erőt szolgáltató gépek lesznek, rögtön meg lesz oldva a repülőgép problémája is. Ma már olyan benzin-motorok vannak, a melyek harmincz kiló súly mellett ugyanannyi lóerőt képesek kifejteni. És be kell ismerni azt is, hogy a nagy sikerek, a melyekkel ebben az évben Farman, Delagrangé, Blériot, a két Wright testvér, továbbá gróf Zeppelin, valamint Parseval és Gross örnagyok a világot bámulatba ejtették, kizárólag ezeknek a benzin-motoroknak köszönhetőek.

Ez idő szerint a mesterséges repülésnek csupán kétféle módja foglalkoztatja a szakembereket: az egyik mód a szivaralaku ballonnal, a másik mód a sárkányszerkezettel akarja a kérdést végleg megoldani.

A ballonrendszert főleg a német hadügyi

kormány támogatja, habár Franciaországnak és újabban Oroszországnak is van egynehány «óriási britannikája», mint a külföldön ezeket a hosszukás alaku ballon-kolosszusokat nevezik. Valamennyi majdnem egy szisztéma szerint készült, csupán hajtógépeik transzmisszióiban és a kormánykészülékeik elrendezésében van némi eltérés. A ballon-rendszernek számottevő hívei csupán a német Zeppelin gróf, Parseval és Gross, valamint a francia Lebaudy. Az orosz hadi ballon tervezőjének neve ismeretlen.

Mindenki tudja, hogy a ballon könnyebb a levegőnél és ebből az okból tíz-tizenöt embert is fölvisz a levegőbe. Ha szélszél van, vagy csupán mérsékelt szél fúj, a ballon kormányzása ma már nem nehéz feladat. Erősebb szelek azonban elsodorják könnyörtelenül és ez ellen nincsen segítség. A gáz pedig, a mely belőlük állandóan ömlik, minden pillanatban annak van kitéve, hogy tüzet fog a benzin-motor szikrájától és akkor a ballonnak vége van. Tíz ilyen kormányozható léghajó közül eddig vagy nyolcz felrobbant, vagy egy erősebb szélben tört millió darabra. Minthogy pedig egy-egy ilyen léghajó legalább három-négyszázezer korona költséget emészt fel, nyil-

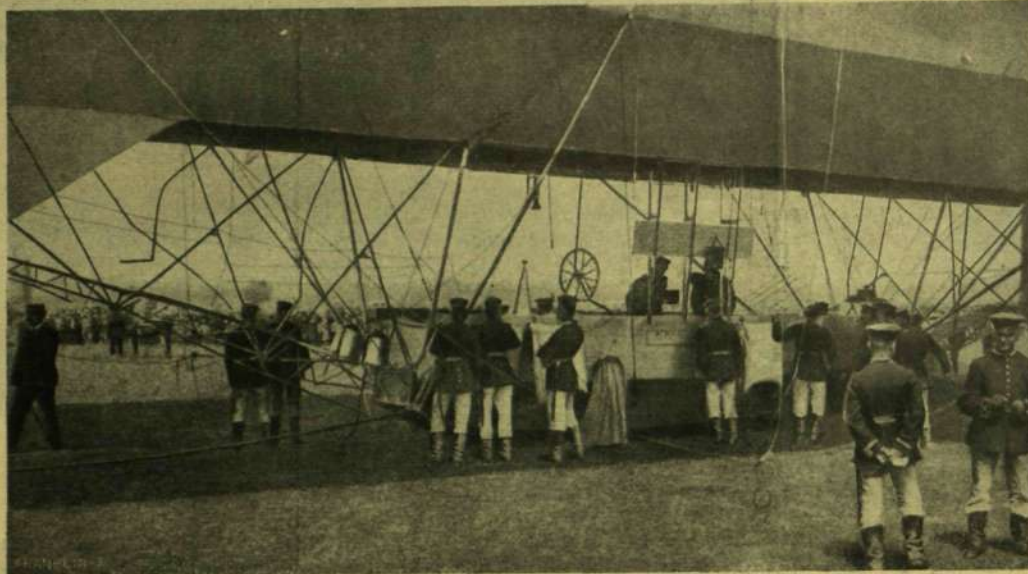

WILBUR WRIGHT REPÜLŐGÉPE, MIKOR EGY ÓRA 31 PERCZ ÉS 23 MÁSODPERCZ HOSSZAT REPÜLT.

ORVILLE WRIGHT REPÜLŐGÉPE, A LEVEGŐBEN NÉHÁNY PILLANATTAL AMERIKÁBAN TÖRTÉNT ELPUSZTULÁSA ELŐTT.

LÉGHAJÓK ÉS REPÜLŐGÉPEK.

ZEPPELIN LÉGHAJÓJÁNAK GÉPEZETE.

vánvaló, hogy a ballonrendszer kultiválása nagyon drága mulatság, a melyet igazán csak a hadügyi kormányok engedhetnek meg maguknak.

A sárkányrendszer már olcsóbb, de azért sokkal szebb kilátásokkal kecsegtet. Az eredmények, a melyeket eddig produkált, máris nagyszerűek. Ki nem hallotta pár év előtt Santos-Dumont, az idén pedig Farman, a két Wright-testvér és Delagrange neveit minduntalan emlegetni? Ezek is mindnyájan egy csapáson haladnak és gépeiken csupán a motor szerkezete és a hajtócsavar elhelyezése más. Minthogy ezek a gépek sokat fognak még magukról beszélni, érdemes megismertetni a sárkányrendszer lényegét a magyar közönséggel.

Tessék elképzelni egy kerekén járó téglalakot, a melynek hat lapja közül csupán a két legnagyobb és két legkisebb van befőve kifeszített vászonnal. Az alsó lap közepén a gépész foglal helyet, ülve a motor fölött. Ez a motor, a mely huszonöt-harmincz lóerejű, a lejtősen állított téglalakot nekijáratja egy propellerrel a levegőnek. Az egész repülőgép egy darabig a földön szalad, de mikor már elég nagy a sebessége, hirtelen felszökik a levegőbe, szakasztott olyan módon, mint szélcsendben a papíros sárkány, a melyet fonálon húz a szaladó gyermek. Tökéletesen mindegy ugyanis, hogy a sárkányt elülről húzzák-e fonállal, vagy hátulról hajtják propellerrel.

Egészen a múlt évig a sárkánygépek nem bírták magukat a levegőben huzamosabb ideig fentartani, mert gyenge volt a motorjuk, a mely a propeller forgatta. Ez évi májusban végre olyan kitűnő motort csináltatott Farman a repülő-sárkányához, hogy ez 40-50 kilométer óránkénti kezdősebességgel indulhatott. Ekkor történt az első nagy szenzáció: Farman mintegy hat perczig repült egyfolytában. Igaz, hogy nem jutott magasabba 5-6 méternél, de kezdetnek elég volt ez is. Egy hét múlva versenytársa, Delagrange már negyedóráiig repült, újabb pár hét múlva pedig Wright Orville Washingtonban hetven perczig, bátyja, Wright Wilbur másfél óráig maradt a magasban, olyan repülőgéppel, a mely legalább háromszáz kilogramm súlyú.

Azt lehetne vélni e káprázatos sikerek után, hogy most már tényleg fel van találva az a gép, a mely az emberiségnek évezredek óta vágyai netovábbja volt. Sajnos, itt még nem tartunk. A sárkányrendszerű repülőgép tényleg repül ugyan, de mégsem úgy repül, hogy most már mindenki bátran rábizhatná magát és automobill helyett rajta száguldozna.

Egyetlen egy hiányossága van a sárkányrendszerű repülőgépnek: az, hogy csupán óriási gyorsasággal képesek haladni a levegőben. Mihelyt a gyorsaság csökken, azonnal leszállnak a földre, ha pedig a sebesség hirtelenül szűnik meg, le is esnek és természetesen azonnal összetörnek. Ezenkívül bármilyen csekély baj támad a motorban, a repülőgép azonnal elveszti az egyensúlyt, a melyet különben is csak akrobata ügyességgel tud a gépész fentartani.

Látnivaló, hogy a sárkánygépnek tényleg van ugyan jövője, de csak akkor, ha annyira tökéletesítik, hogy lassabban is repülhessen. Mert mint Wright, Farman, Delagrange, Blériot, Hering és a többi professzionátus aéro-nauta már sejtje is, a nagy titoknak ez az egyedüli helyes megfejtése. A sárkánygéppel végzett kísérletek ugyanis mindenben megerősítették Platte német mérnöknek azt a nézetét, hogy a repülésnél nem az erő játszik a főszerepet, hanem egy megfelelő alakú és nagyságú felületnek ügyes beállítása. Ennek a felületnek nem szabad merevnek, mozdulatlanul lennie, hanem magának is működnie kell, részint azért, hogy még jobban sűrítse maga alatt a levegőt, részint pedig, hogy az egyensúlyozást könnyebbé tegye.

A természetől még egyetlen titkot se lehetett olyan nehezen kicsikarni, mint a repülés titkát. De az emberi szellem végre ki fogja fürkészni az utat, a mely ehez a titokhoz vezet, miután keresztül-kasul járta az összes tévutakat, nem egy vértanút vesztve el mind-egyikén.

Seress Enre.

A KIRÁLYOK.

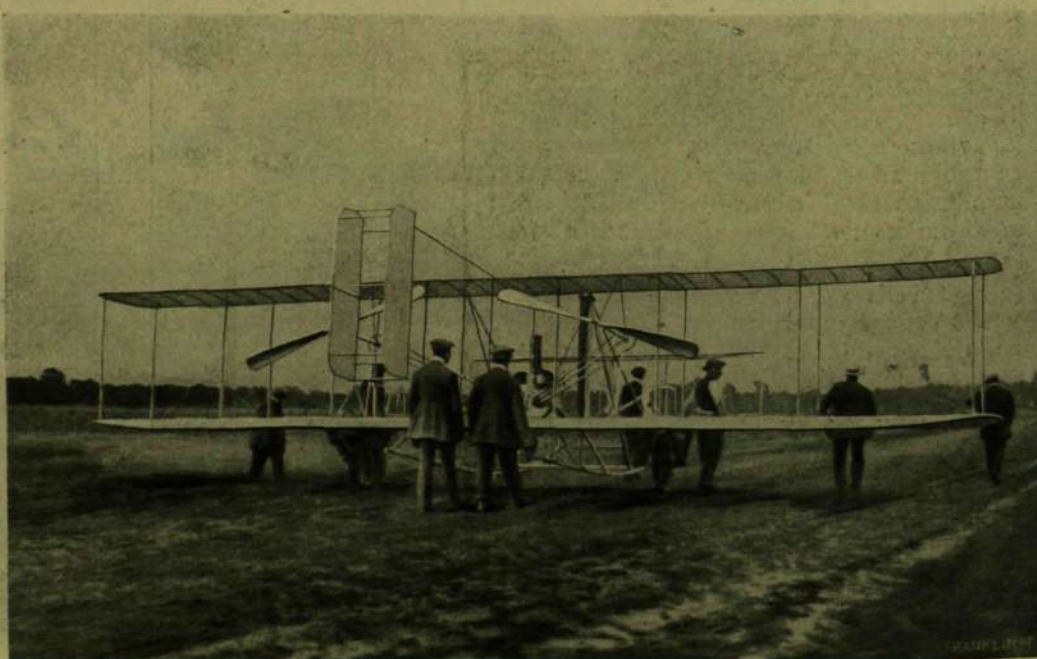
REGÉNY. (Folytatás.)

Irta Jules Lemaitre. Francziából fordította Schöpflin A.

XVI.

Vilhelmina hercegnő rontott be a királyi dolgozószobába, kezénél vezetve a kis Vilmost; mögötte jött a nevelőnő.

— Hermann! Hermann! — kiáltott a hercegnő, — tudja-e, mit csináltak a fiával?

WILBUR WRIGHT FELSZÁLLÁSRA KÉSZÜLŐDKI LE MANSBAN.

LÉGHAJÓK ÉS REPÜLŐGÉPEK.

Tragikus modorban mondta ezt, még a szép hajfűrtjei is meg voltak kissé bomolva. Mindazáltal megőrizte fejedelmi magatartását, az Altenburgok modorát. S épen ezért Hermann, miután látta, hogy a gyermeknek nincs semmi baja, nyugodtan kérdezte:

— Nos, mi történt vele?

— Az történt, hogy a zendülők kövel dobálták meg a fia kocsiját... Megölhették volna, csak a lovak gyorsasága mentette meg. Azt hiszem, ezen már csak gondolkodni lehet!

— De hiszen — mondta a herceg — nincs semmi baja. A nevelőnőnek sem? Schlieffen asszony talán túlozta is kissé a dolgot?

Kikérdezte a nevelőnőt. Reggel elvitte Vilmost nagyapjához, a királyhoz látogatába. De találkozáva a tüntetésre felvonuló népcsoportokkal, az öreg hölgy megijedt és megparancsolta a kocsisnak, hogy térjen vissza a palotába. A munkások megismerték az udvari libériát, fenyegető kiáltásokban törtek ki és megdobálták kövel a kocsit. És csoda, hogy sem őt, sem a kis herceget nem találták el.

— Csak folytatnia kellett volna az útját, — mondta hidegen Hermann, — akkor mindez nem történt volna meg.

Meg volt győződve, hogy Schlieffen asszony úgy álmolta úgyszólván mind, a mit elmesélt. Vallotta a nevelőnőnek méltóságos külsejű, pöffeszkedésében provokálóan előkelő hölgyet. Azt mondta magában, hogy a nép felbőszülhetett már csak a láttára is ennek a fejnek (hiszen felbőszült ő maga is) és miután a gyermek ép és sértetlen volt, és az egész dolog nyilvánvalóan csak egy kis zajongásra szorított, olyan engedékenységekre volt hajlandó, a melyeknek oktalanságát és bolondságát homályosan érezte maga is. De nem tehetett róla: ennek a nevelőnőnek a látása mindig valami ellenállhatatlan forradalmár-öszönt keltezt hercegi lelke ismeretlen mélyeiben. Szinte barrikádokat tudott volna ilyenkor építeni.

Az öreg hölgy elbeszélése felizgatta Vilmos herceget.

— Papa, — mondta, — ezek gazemberek! Agyon kell őket lövetni mind!

A fiúcska remegett az ijedségtől és haragtól. Hermann kimondhatatlan fájdalommal nézett rá és szelíden felelt:

— De, édes fiam, ha meg akarod őket öletni, akkor te ép oly gonosz vagy, mint ők.

A kis fiú megdöbbsent és zokogásba tört ki. Hermann megcsókolta, simogatta, de nem szólt egy szót sem: a gyöngéd szavak, melyeket keresett, nem jöttek ajkára...

A hercegnő jelt adott a nevelőnőnek, hogy vezesse ki a gyermeket.

XVII.

Egyedül maradv a herceggel, így szólt:

— Tehát igaz? Valóban igaz? Megengedi a tüntetést?

Hermann látta, hogy el van szánva beszélni,

akármilyen történet is és hogy most az egyszer nem térhet ki a kimagyarázás elől.

— Szavamat adtam, — felelte. — És ha akarnám is, nincs már idő visszavonni.

— Ha akarná, volna rá még idő.

— Lehet, de nem akarom.

— De tudja, hogy elveszti önmagát?

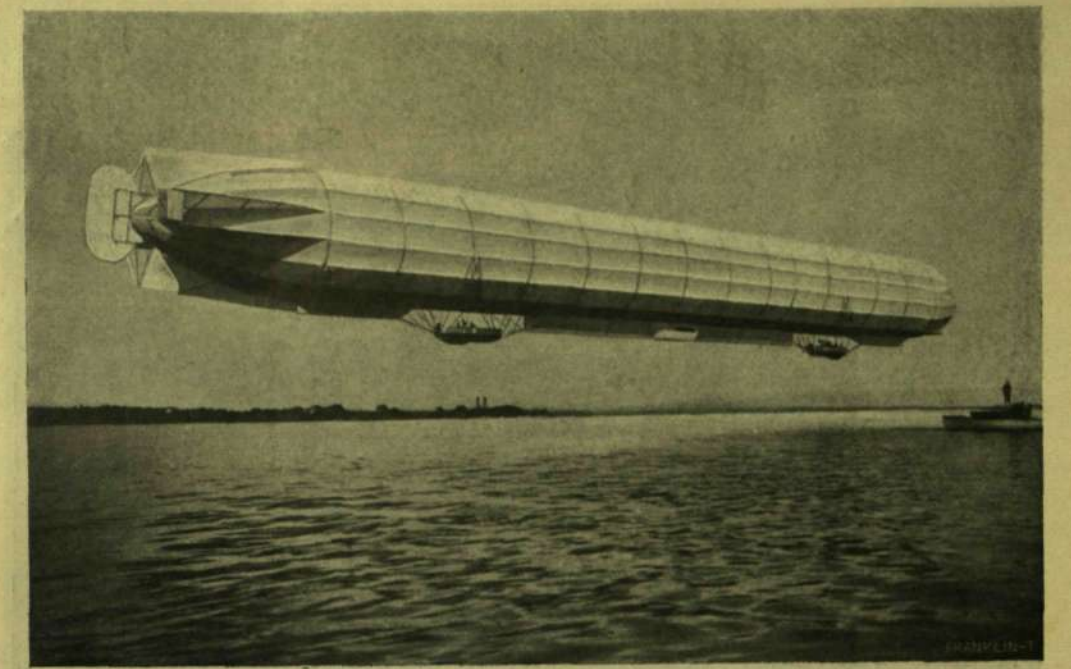
— Ezt már mondták nekem, de semmi sem kevésbé biztos. Az én véleményem, hogy a tüntetők békésen visszatérnek lakásaikba, miután kinyilvánították kívánásaikat, a mi jogukban áll.

— Jogukban? Hát nem látja, hogy még ha megtörténnek is az a lehetetlen dolog, hogy nem követnek el ma semmi erőszakosságot, a nyilvános ellenszegülésnek ez az állítólagos joga a felségjogoknak tagadása, a melyek pedig nekik is a legjobb védelmük.

— Csupa szó! Azok az emberek szenvednek, én megadom nekik a panaszkodás jogát.

— Az olyan panasz, a mely ezernyi szájon nyilatkozik meg és a mely végigjárja az utcákat, nem panasz, hanem fenyegetés. Szünetnek? Hát azt hiszi, hogy csak az ő oldalukon van szenvedés? Van elég a miénk is. S különös volna, ha ön elhagyná helyét. Gondoljon erre, gondoljon mindazokra, a kik mögötte vannak: a nemességre, a hadseregnek, annyi derék emberre, a ki egy szavára belerohanna a halálba és a kik, önhöz tartozván, önbetették bizalmukat. Mindezek, ha a zendülés kitor és az ön hibájából nem találnak csak bizonytalan és elkésett védelemre, — mindezeket, a kik önmaguknak bizva, kiszolgáltatják ön, az ő uruk és védelmezőjük.

Védelmezőjük vagyok amazoknak is, — felelt Hermann. — Csak azért vagyok király, hogy a jóllakottak kiváltságain, pénzszekerényein örököljem? Hát igazán ne legyen egyéb a király, mint zsoldár a vagyonosok szolgálatában? Ezt a szerepet nem fogadom el. Vissza fogom vezetni a királyságot eredeti funkciójára, a mely abban áll, hogy első sorban a kicsinyeknek és alacsony sorsúaknak legyen oltalmazója. Azokkal akarok tartani, a kik legtöbbet túrnek. Nagy része annak, a mit kívánnak, jogos, ebben biztos vagyok, tanulmányoztam a kérdéseket. Ön azt nem tudja, hogy mi a szegények élete. És hogy is volna róla fogalma? Sohasem látta, csak nagyon messziről. Én tudom, én megkísérlettem látni, vagy legalább fogalmat alkotni róla. És ezért azt mondom, a népnek még a brutalitásai is kevesebb borzalmat keltenek bennem, mint bizonyos gazdagoknak és nagy uraknak képzeteltető igazságtalansága és durvalelkűsége. Ezek a valóságban idegenek előttem, kevésbé látszanak testvéreimnek, mint a nép fia. Tudja-e, hogy épen ma honnan ered min-

ZEPPELIN UTOLSÓ LÉGHAJÓJA REPÜLÉS KÖZBEN.

den baj? Onnan, hogy a gazdagoknak nincs bátorsága, hogy belegegyezzenek abba, hogy valamivel kevésbé gazdagok legyenek. A dolog alapján nincs másról szó. Ez az akadály mindennek, a legyőzhetetlen akadály. És ez az, a mi engem haraggal tölt el.

Jól van, — mondta ironikusan Vilhelmina. — Odafönn nincs egyéb, csak gőg és durvaság, odalenn csak erény és önzetlenség. Nem fogok beszélni a nemesembereink nagyobb részének lüszégeről, sem a becsület és hősiesség tradíciójáról ősi házainkban és azt sem fogom mondani, hogy vannak gazdagok is, a kikben legalább jóakarát van. Megengedem a szerencséseknak ezt az önzését. De azt hiszi, okos dolog ezt az önzést még felfokozni azzal, hogy az ember félelmet kelt bennük? És talán a legjobb eszköz őket áldozatkészégre hajlítani, ha az ember olyan türellemmel, a mely már szinte bűnrészességi, engedi ablakai alatt elvonulni a forradalom brutális fenyegetését? Arról panaszodik, hogy félreérték és rosszul támogatják. De legalább beszéljen velük, ne mutassa irántuk ezt a sértő ellenszenvet és ha azt akarja, hogy megértessék magukat azzal, hogy vele dolgoznak még a saját érdekük ellen is, legalább igyekezzenek velük maradni.

— Sajnos, — mondta Hermann, — nagyon

jól tudják, hogy én itt maradok akár jószántomból, akár erőltetve és hogy az ő foglyuk vagyok. Az igazság az, hogy hiába vagyok egyike Európa utolsó abszolút uralkodóinak, nem tehetek egyenesen semmit azoknak az alattvalóimnak ellenére, a kik kezükben tartják a királyság vagyonának kilencztized részét. És az ő számításuk, a mint látja, könyörtelen. Ha ez a mai mozgalom zendüléssé fajul, tudják, hogy minden körülmények közt el kell fojtani, és hogy a rémület, a mely erre az elfojtásra következni fog, helyre fogja állítani egy időre az ő javukra a rendet és a csendet.

A herceg szava keserűen hangzott. Vilhelmina érezte, nem hogy meghajol a meggyőződésére, hanem hogy kisiklanak az eszméi. A férje gondolatában megvolt a nagylelkűség látszata, a mely nem győzte ugyan meg, de zavarba hozta a hercegnőt. Asszony lévén, csak érzelmi argumentumokkal tudott vele szembeállni, csakhogy ezek az érzelmi argumentumok megvoltak bőven Hermann álláspontja mellett, míg Vilhelmina kénytelen volt teljesen tapasztalatok és észszerűség alapján beszélni. Erőlködve válaszolt:

— Igen... csak egy időre... talán... Igen, a holnap legyőztéjüket kell védenie. Legalább is ne segítse elő vereségüket.

Egy érv jutott az eszébe. Visszanyerte lélekjelenlétét.

— Tudja-e, mi fog jönni azután? Védje meg a hatalmát, épen az ábrándja érdekében, mert a miről ábrándozik, azt a vak és ostoba tömeg nem tudja megvalósítani.

— Vak és ostoba? — mondta Hermann. — Ezt ismétlik mindig. És ezért óhajtom, hogy a tüntetők nyugodtak maradjanak mindvégig; és hogy ez az ő érdemük legyen és aztán az ő hasznuk, azért akarom őket szabadon hagyni az utolsó pillanatig, a míg lehet. A forradalmárok azt mondják, hogy az elnyomás csinája a zendüléseket. Látni akarom, hogy ez igaz-e, ez az egész.

— De hisz ez esztelen játék, a mit játszik! A királyi hatalom olyan örökség, a melynek minden király csak bírálója és a melyet értetlenül kell átadnia utódjának. Ha népe jobb részének érdeke és a saját védelme nem indítja meg, gondoljon fiára! Ne veszítse el az ő koronáját!

— Senki se tudja ebben a pillanatban megmondani, elvesztem-e vagy megszilárdítottam. Kísérletet teszek. Látni akarom, vajjon ez a nép, a melyet én szeretek és a melynek ezt tudnia kell, képes-e nekem segíteni azzal, hogy önmaga mérsékli magát, vagy hogy csakugyan nem egyéb-e annál az erőszakos vadállatnál, melynek ön tartja? A jó, a mi ebből a kísérletből származik, ha sikerül, kétségkívül megéri, hogy kockáztassunk valamit. A dolgoknak új állapota új kötelességeket ró rám, kockázatosabb kötelességeket és rászorít arra, hogy többet merjünk a jóban, mint egy-

WILBUR WRIGHT REPÜLŐGÉPJÉN.

LÉGHAJÓK ÉS REPÜLŐGÉPEK.

PRILEPOLJE EGY RÉSZÉ, JOBB OLDALT FÖNN A HEGYEN A TÖRÖK LAKTANYA.

kor. Manapság az uralkodónak sokat kell kockáztatnia, hogy megmentsen mindent.

A herceg itt meghökken a saját gondolatától, aztán kissé ideges és provokáló határozottsággal mondta:

— És ha gondolni kell a valószínűtlene, még ha kockára tennem is ennek a kis gyermeknek a jövődi koronáját...

— Ne fejezze be, Hermann! Nem ön az, nem, nem ön az, a ki így beszél! Csakugyan igaz volna, a mit én nem akartam elhinni? Merje mondani, hogy ez a bolondság önmagából jön, hogy nem áll valami hatás alatt, hogy ön közt és köztem nincs más, csak a saját eszméi!

— Mire érti ezt? — mondta Hermann metsző hangon. — Eh, asszonyom, ha tévedek, hagyja meg legalább a tévedésem felelősségét! Elég erős vagyok, hogy egyedül viselhessem. Ha idegen akarat hatására hajló lennék, nyilván engedtem volna már az ön hatásának, mert Isten irtalmazzon, nem hiszem, hogy lehetne asszony, a ki több hévvel követelhetne... micsodát? vért!

— Hermann! — mondta a hercegnő fájdalmasan, — miért ruház fel ezzel a gyűlöletes szereppel? Azt hiszi, én bennem nincs szánalom és hogy nem vérzik a szívem, hogy

PRILEPOLJEI KERÜLETI FŐNÖK (KAIMARÁM), TÖRÖK ÉS KÖZÖS HADSEREBBELI KATONATISZTEKKEL.

fognak haladni a királyi park nagy fasora előtt. Fenséged könnyen láthatja őket a trónterem ablakából.

— Gondoltam rá. Köszönöm, Elmet, kapitány.

És a hercegnő felé fordulva, mondta:

— Asszonyom, ön gyakran tetszeleg magának azzal, hogy emlékeztet engem hatalmamra és jogaimra. Nos, ha király vagyok, önnek is királya vagyok. És ha a jogom isteni eredetű, akkor nyilván Isten sugallta nekem ezt a magatartást, a mely ön megbotránkozik. Mit felel erre?

— Semmit, Hermann, csak azt, hogy örködni fogok a fia biztonságán és hogy el fogom foglalni helyemet ön mellett, akármilyen történi is.

— Eh, asszonyom, mondom, hogy nem fog történi semmi.

— Adja Isten.

(Folytatása következik.)

A LIM-TERÜLET.

Törökország területének az a csücske, mely Szerbia és Montenegró között fekszik, s mely ezt a két országot egymástól elválasztja, sok időn át állandó veszedelmét képezte a Balkán

békéjének. Mert ha Törökország nem elég erős, hogy ezt a félreeső területet megvédelmezze, azonnal felgerjednek egyrészt a szerb, másrészt a montenegrói aspirációk, s megkísérik hogy közös erővel legyenek uraivá, s elosztóznak a zsákmányon. Azért Törökország beleegyezett abba, hogy e helyen, — az úgy nevezett Lim-területen — Ausztria-Magyarország állandó helyőrséget tarthasson. Ki volt azonban kötvé, hogy a hány főből a mi helyőrségünk áll, ugyanannyi katonaságot tarthat ott a török szultán is. Így aztán ez a terület Törökországhoz tartozott ugyan, török igazgatás alatt állott, a török kincstárnak fizetett adót, de egy dandár magyar katonaság tartotta állandóan megszállva.

Most, hogy egyrészt Törökország ereje megújodott és megnövekedett, másrészt pedig Bosznia ügye állandó elintézését nyert: nem szükséges többé, hogy mi vigyázzunk ott a békére, de szükségesnek mutatkozott, hogy a török birodalom népeit meggyőzzük, miszerint hódító szándékaink nincsenek. Ezért rendelte el a király, hogy a Lim területéről vissza hívassék ott levő katonai haderőnk.

Néhány képen bemutatjuk ezt a vidéket, melyen annyi sok ideig magyar katonaság képezte a helyőrséget.

HABSBURG-ŐRSÉG A LIMEN.

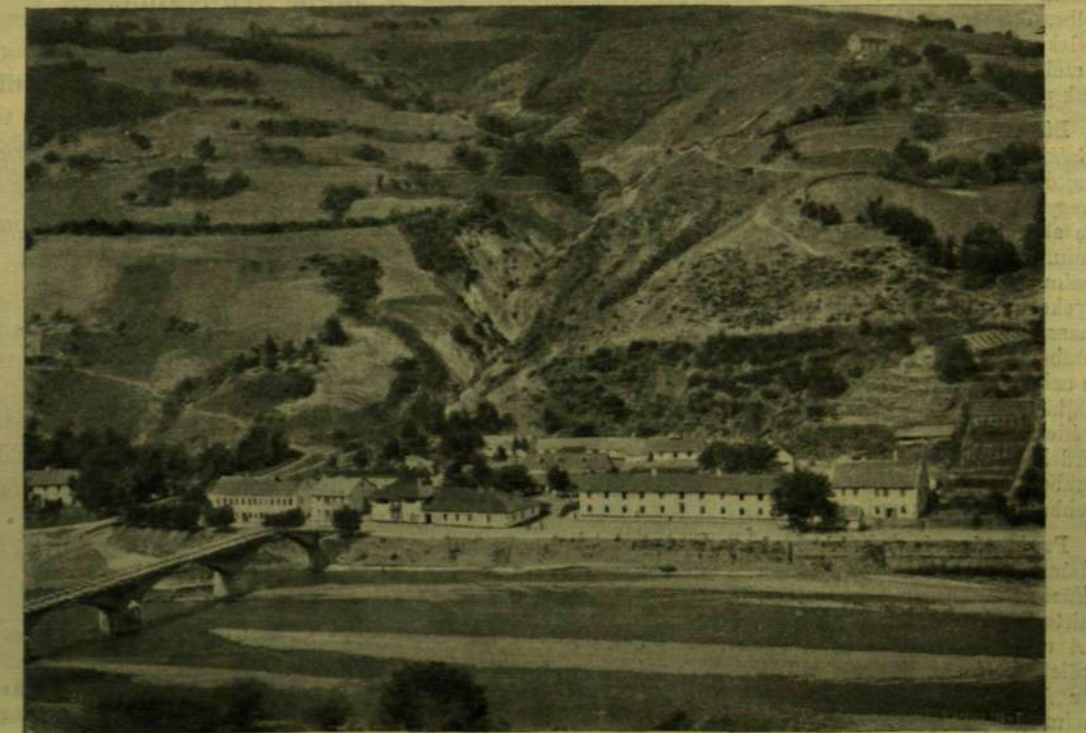
TÖRÖK LAKTANYA JABUKÁN.

között vannak s ezeken akarja ezt a viszonyt bensőbbé fejleszteni. Ezen a nyomon tárgyalja az esztetika alapproblemáit: a művészet és a kritika, az esztetika és a műtörténet viszonyát, a gazdasági szempontoknak a művészetre való hatását, nevelési rendszerünknek a művészetre való káros vagy hasznos hatását, a modern művészet érzékiségét, a *l'art pour l'art* kérdését, s ezzel az alapvetéssel hatol be a művészet kérdéseinek gyökereibe: a művészet keletkezésébe, a valósághoz, az élethez, az egyéniséghez való viszonyába. Kiemeli a rajz s a rajztanítás fontosságát a művészi nevelésben s azokat a többi tényezőket, melyeket mint a művészi érzék előmozdítóit szokás emlegetni. Az utolsó fejezet aztán összefoglalja az alapkérdéseket. Az egész munka kisebb cikkek gyűjteménye, de teljesen egységes: egy önmagával és tárgyával tisztában levő, az írói formákon föltétlenül uralkodó írónak egységes világgélfogásból fakadt műve. Minden sorát a tárgy szeretete melegíti meg, a mely mindig átérzik a mű nyugodt, tárgyyszerű tónusán. Népszerű művészeti irodalmunkban nem ismertünk könyvet, a mely annyira alkalmas volna a művelt közönségnek a művészet iránti érdeklődését öntudatosá tenni és táplálni. Kiállításra is finom, izléses, alkal-

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A fekete város. Ez a czíme *Mikszáth* Kálmán új régényének, melynek közlését mai számunkban kezdjük meg. Örömmel vesszük a kitünő író e legújabb alkotását a közönség elé, a mely nemcsak pompásan élvezetes olvasmányt, hanem nemes művészi élvezetet is nyer vele. Ez a régény bizonyonyal még szorosabbra fogja fűzni azt a viszonyt, mely a magyar közönség és legkitünőbb írója között már régóta van s a mely *Mikszáth* nagyszabású tehetségének forrásából táplálkozik.

Alexander Bernát új könyve. Tudományos világunkban talán senki sincs, a kit tehetségének természete annyira hivatottá tette tudományos problémák népszerű formában való tárgyalására, mint *Alexander Bernát*. Világos látás, sokféle kiterjedő s az agyban világosan elrendezett ismeret-tömeg, alkalmazkodni tudás az olvasó vagy hallgató felfogó képességéhez, az előadás egyszerű, tárgyias, átlátszó világossága teszik érthetővé, hogy írott munkáin kapva kap, különféle intézményekben tartott szabad előadásaira pedig tódul a közönség. S nyilván ez lesz a sorsa új könyvének is, mely a *Művészet, a művészet értékéről, a művészeti nevelésről* címet viseli. Rövidebb, de pedánsabb címbe összefoglalva ez a tartalmas, szép kis könyv bevezetés a művészetbe: azokat az érintkezési pontokat fogja meg, melyek a művelt embe és a művészet

A KÖZÖSHADSEREBBELI CSAPATOK TÁBORA.

Ujdonság! Törvényesen védte! Bejegyzett minta! Hatásos!

Brilláns karácsonyfa-angyal-csóngetés. I. sz.

egészen féműl, 6 aranyozott angyalal, 30 cm. magas. El nem törő karácsonyfaszucs. Keszeség kifogástalan műalkotás. Legszébb és legújabb karácsonyfadísz, mely egyetlen hercegnő csillámi szem hiányozhat. A három gyertyalángtól származó meleg levegőtől forgóba jön a hajtókerék, az arra alkalmazott javított acélkalapácsok megütik a három harangot, miáltal kellemesen hangzó, zúzócsörgés cseng keletkezik, mely fiatalokat és öregeket ajtóba helyez. A karácsonyi és használati utasítással együtt dróbként K. 1.50, 3 drb K 4.-, 4 drb K 5.20, 6 drb K 7.50, 9 drb K 10.80, 12 drb K 13.30, 24 drb K 23.50. Utánvét 20 fillérrel drágább. 2. szám. Ugyanaz a karácsonyfa-angyal-csóngetés igen elegáns, külön finom nikkelezett kivitelben, színes harangokkal és a nők mellékelte gyors munkáért és kerek, kő-felfeszítésre és kerek, kő-felfeszítésre és kerek, kő-felfeszítésre. Garantiált ártalmatlan külső gyöngyöm, meglepően realis és bámulatra méltó hatású. Egyszerű be-dőrszólás előcséges. Egy té-gely, a sikerre elegendő, ára 5 forint. Postai esküvővel utánvétellel. GANIBAI B. M. vegyész által WIEN III.

BRÁZAY SÓSBORSZESZ-SZAPPAN. Minden szép lánynak és asszonynak tudnia kell, hogy nincsen párja a Brázay Sósorszesz-szappannak, mely elsőrendű kozmetikai szer, a bőrt puhítja, az arcznak üdés-séget szent ad. A kintéses, májfoltos, szeplos arcbort és a bőrányitásokba le-rakódott piszk- és festőanyagot megisztítja, a kezét puhává, fehéré és hárszínűvé teszi. Így nélkülözhetetlen egy a hölgyek toalet-asztalán, mint a gyermekszobákban és minden mosdó-asztalon. Kapható illatszerekkel, gyógytárakban, drogeriákban, ugyszintén minden árnobb üzletbe. 12613

Szép kebelt. dűsidomokat érhet el minden nő bármilyen korban egy hónap leforgása alatt biztosan dr. Davyson kebel-kremlje által gyógyszer nélkül. Egyedül szer a nők mellének gyors me-ny, felt és jól kifejtődött kebel előrsére. Garantiált ártalmatlan külső gyöngyöm, meglepően realis és bámulatra méltó hatású. Egyszerű be-dőrszólás előcséges. Egy té-gely, a sikerre elegendő, ára 5 forint. Postai esküvővel utánvétellel. GANIBAI B. M. vegyész által WIEN III.

UJDONSÁG! Zsebgyújtószer „DUPLIX”. Olosabb mint a gyufa! szes es es eg-l. A jelenkor legjobb szivargyújtója, legkény-szebb keretű. Ára drábonként használati utasítással K. -85, egy üveges 10 gr. methyl-alkohollal (fluid) együtt, a 15 fill. összesen K. 1.-, 3 drb Duplex K 2.50, 3 üveges 10 gr. methyl-alkohollal (fluid) összesen K 2.90, 6 darab Duplex K 4.50, 6 üveges 10 gr. methyl-alkohollal (fluid) összesen K 5.25, 12 db Duplex K 8.50. Legelőnyösebb a megrendelés postautalvány-szelvényen. Szállítja Konrad János es. es kir. udv. szállító Brúxben, 574. sz. (Csehország). Főárjegyzéket 3000 képpel kívántra ingyen küldök es bérmentve megküldök.

Fülbetegek, kik fülgúsbán szenvednek es nehezen hallanak, kérjenek prospektust a legújabb elektro-mos fülkészületről (a fülbén alig látható). Kapható kizáró-lag Németi Mórnd Nagy-várádon, Nagyvártér 14. I.

ZEISS-féle PALMOS-KAMARÁK könnyű féműl, gyúpontrészelzárával es ZEISS-féle tárgyüvegek a legjáratosabb rétnagságokban. TESSÉK PROSPEKTUST KÉRNI P 157. BERLIN FRANKFURT A. M. HAMBURG CARL ZEISS JENA (NÉMETORSZÁG) LONDON ST. PETERSBURG WIEN

MAGYARON ELSŐ, LEGNAGYOBB ES LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE. Alapított 1847. Brausweller János Szegeden. Cs. es kir. kirárolgós szab. chronometer- es múzeum. Főalkálój a remontoir ingóráknak. ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL RÉSZLETFIZETÉSRE. Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltetnek.

Valódi, tűzben égetett emall amulettek 14 karátos arany keretben. Amulettekhez illő igen aprát nyak-láncok óriási választékban találhatók árjegyzékomban. Arany es ezüst női órák, pompás hosz-szu lorgon-láncok, új, apró rudac-skákból stvőzött munkák. 1014. szám. Gyönyörű tűz-zománc festésű amulette, aranyból 12 K, ezüst 7 K. 1015. sz. Arany foglalatú tűz-zománc amulette aranykeret-ben 20 korona. 1042. szám. Új mintájú tűz-zománc amulette aranykeret-ben 20 korona. 1044. sz. Párisi zománc képpel, aranyból, 10 gyöngyvel es kite 22 K, 10 brilliánsal 60 kor. 1045. sz. Csodaszép kivitelű, izlé-ses arany keretű zománc amulette 16 korona. SZENT ERZSÉBET AMULETTE Valódi tűzománc fest-mény, Szent Erzsébet álló alakjával, gyönyörűen szí-nezve, valódi arany ke-retben 12 korona, ara-nyozott ezüst 5 korona. Schönwald Imre magyar órásmester es ék-szergyáros Pécs, 15. szám. Ki ezen lapra hivatkozik, megkapja most megjelent új nagy képes árjegyzékem ingy. es bér-m.

Olcso cseh ágytoll! 5 kú; új fosztott 12 K. Jéher pehelypaha fosztott 18 K. 24 K. hóhéher pehelypaha fosztott 30 K, 36 K. Szállítás portó-mentesen, utánvétellel. A kites-rezés es visszavétel portómen-gértés ellenben megendé-tesik. 12305 Benedikt Sachsel, Lobes Nr. 60. Pilsen mellett, Böhmen.

Kanári madarak kitűnően es szorgal-masan éneklő hímek drbjá 8, 10, 12, 15, 18, 20 es 25 K. Tis-nyes-óstenyek dr-rbjá 3-4 korona. Éls megérkezésért sza-vatolok, miután a csomagolás a legzserűben eszközöltik, a madarak legn. hidegben is szállít. Neumayr Pál Zalaegerszeg.

Ingen es bérmentesen! küldöm meg mindenkinek nagy es gazda-ron illusztrált magy. főárjegyzéket 3000-nél több képpel amundenem szoid, jó, olcsó zeneművekről, m. kir. es oszt. es. udv. szállító Konrad János zeneműszállító-háza Brúxli 448 (Csehország). Tanulmányozandó vanó nélkül csak K 4.80, 5.50, 6.-, Hegedivonó K -80, 1.-, 1.40 es feljebb. Csaterák, harmonikák stb. raktá-ron. Tessék árjegyzéket kérni.

A fejbőr viszketése többnyire a hajhullásnak a kezdete. Használjuk mielőtt késő a Dr. Dralle-féle NYIR-HAJVIZET. Legnemesebb es legtermészetesebb hajápolószer. Évek óta bevált. St-Louis 1904. Grand Prix. Milano 1906. Ov a hajhullás ellen. Erősíti a hajnövést. Meg-gátolja a korpaképződést. Előszti az idegket. Tessék ügyelni a Dr. Dralle-névre es érintetlen zároszállagra. Kapható mindenütt. zámítalan utánzat csak bizonyítja, mily kedveltségnek örvend e gyártmány. Nagybani raktár Ausztria - Magyarország részére: M. HOFFMANN & Co., Tetschen a. E.

LOHR MÁRIA Csipke-, vegyszeti tisztító es festőszeti intézete. Gyár: VIII., Baross-utca 85. Főközlék: IV., Eskü-út 6, VI., Andrássy-út 10, VIII., József-körút 2, IX., Calvin-út 9, V., Harmán-csod-utca 3, VI., Teréz-körút 30. David Károly es Fia doboz-, papíraru- es szabad. fémkapocsgyára Budapest, I., Mészáros-utca 58. Telefon sz.: 41-48. Sürgőnycim: Cartonage. Gőzerőre berendezve. A magyar kir. dohányjövédék szállítója. Napi gyártás 150,000 doboz.

TÖRLEY CASINO TALISMAN GRAND VIN. Képes illusztrációval egy nővel, aki egy pohárral és egy palackal játszik.

Alkalmos ajándék fiuk számára! Laterna magica. Olesó gőzgépek szes-fűtessel, álló, oszilláló rézhengerrel, víztöltés-esaral, magassága 30 cm., tel-jesen, szeslámpával, kar-tonba csomagolva K 1.50. Finomabb gőzgépeknek ára K 2.80, 3.80, 5.-, 6.-, 8.-, 9.50. Követlenül beszereshető KONRAD JÁNOS es. es kir. udvari szállító szállítóház Brúx, 570. (Csehország.) Gazdagon illusztrált főárjegyzék több mint 3000 ábrával kívántra ingyen es bérmentve megküldök.

Szt.-Lukácsfürdő gyógyfürdő, Buda. Téli es nyári gyógy-hely. Természetes forró-mezleg kenes források. Iszapfürdők, iszapboro-gatások, masszázs, viz-gyógyintézet, gőzfürdők, kő- es kádfürdők, gyógyvíz-ussodák. Olesó es gondos penzió. Csu, kőszvény, ideg-bőrbajok, lakás, ellátás felől kimerítő prospektust küld ingyen a Szt.-Lukácsfürdő igazgatósága, Buda.

Ha öszül a haja, ne használjon mást, mint a „STELLA“-HAJVIZET, mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételi szer, mely a haj eredeti színetét adja vissza. Üvege 2 K. ZOLTÁN BELA gyógyszerárban, Budapest, V/49, Szabadságtér, Sótátr-utca sarkán.

Serravallo CHINA-BOR VASSAL. Egyentkus kiállítás 1906. Legmagasabb kitűnt. Erősítőszer gyengélkedők, vészegények es lábadozók számára. Szvagygyerjlesztő, ideg-erősítő es vérjavító szer. Kétfoldú. 5000-nél több orvosi vélemény J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola. Vásirolható a gyógyszerárban filléres üvegekben es K 2.80, egész literes üvegekben es K 4.80.

A legjobb ébresztők bejegyzett védjegy Adler-Roskopf-riadó esak ezegemél kaphatók. Három évi írásbeli jótállás. Nem tetszőrt a pénz vissza! Haranggal, acél-ankerral es meg-állítóval K 3.80, éjjel világító mutatólappal K 4.20, 2 harang-gal, acél-ankerral es megállítóval K 4.40, éjjel világító mutatólappal K 4.80, verseny-ébresztő-óra K 2.90, éjjel világító mutatólappal K 3.90. 1907/6 Szállítási utánvétellel. Elő árnyár Brúxben. KONRAD JÁNOS es. kir. udv. szállító Brúxben 571. Tessék 3000 képet tartalmazó árjegyzékem kérvni ingyen es bérmentve.

Karácsonyi jutalmak. Minden t. sz. vevő, a ki a szeptember 1-től de-cember 30-ig terjedő időközben egyszerre legalább 40 koronányi levélbeli megrendelést tesz, karácsonyi ingyen-jutalomként egy 4343. sz. I-a Adler-Roskopf riadó-ébresztőt éjjel világító mutatólappal kap 4 K 20 f. értékben három évi jótállás okmányval. A ki ilyen megrendelést egyszerre legalább 60 koronánál tesz, egy 4060. sz. svájci Roskopf rendező Pate-Anchor-Remontoir órák kap, 5 K értékben három évi jótállás okmányval. Az a vevő, a ki a szept-ember 1-től dec. 15-ig terjedő időközben egyszerre legalább 20 koronányi levélbeli megrendelést tesz an-gyalcsengtyús karácsonyfát kap 1 K 50 f. érték-ben. Ezenfelül kap még minden megrendelő egy 96 olda-las 1908-re szóló naptárt ingyen mellécsomagolva. Azok, a kiknek megrendelések a fenti időhatáron túl (novem-ber 30-dika, illetve december 15-dike után) érkeznek be, ezen ingyen-jutalmakat semmi szín alatt sem kap-hatják meg. Ajánlatos tehát, nekem a karácsonyi megrendeléseket már a szeptember, október es november hónapokban beküldeni. Elő árnyár Brúxben 1562. sz. Csehország. 300 oldalas főárjegyzékem, mely 3000 képet tartalmaz, ki-vántra mindenkinek ingyen es bérmentve lesz megküldve.

MANDOLA KORPA ARC ÁPOLÁSRA LEGJOBBAN BEVÁLT SZER MOTSCH A. es T. BÉCS. X/3 QUELLENG. 1162. es L. WOLFFLEISSL.

KRISTALIN LEGJOBB KRISTALY-MASSA ARC es KÉZSZÉPÍTŐSZER KAPHATÓ MINDENÜTT ÁRA 5 KOR.

Rozsnyay Mátyas chininezukorkája ízletlen chumból. Többszörösen kitűntetve, 1869-ben a magyar or-vosok es természetvizs-gálók fümeli vándorgyű-lésén 40 arany pályadí-jal jutalmazva. Láz ellen! Nem keserű! Legjobb szer láz, váltó-láz, malária ellen, kü-bnösen gyermekeknek, a kik keseri chimból be-venni nem képesek. Valódi, 11468 ha minden egyes piros csomagolópapíron Rozsnyay Mátyas névalírásá olvás-ható. 11266 Rozsnyay Mátyas gyógyszerár Arad, Szabadság-tér.

Akar-e szép lenni? Akkor ne hasz-náljon mást, mint a legjobb-nak általában elismert Rogátsy-féle magyar pipere-boraxot, a melytől rózsas, üde, selymes arcbort nyer, eltünteti a ráncokat, eszeplőt, májfoltot, pattanásokat, stb. Nyaralásnál nem nélkülözhetjük, mert a legkeményebb talaj-vizet is megpuhítja. Kiváló háziszer torok-, szemgyul-ladás, izadás es szájbűz ellen. A fogak fehérítés es épentartása tekintetében bámulatos hatással bír. Mint univerzális háziszer gyermekápolásnál es háztartás-ban a legjobb lelkiismerettel ajánlható. Egy doboz ára 30 es 75 fillér. Rogátsy-féle borax-öröm 1 K, borax-szappan 80 f., borax-pónder 1 K 20 f., borax-fogkrém 50 fillér. ROGÁTSY KÁLMÁN drogeriája, Budapest, VII., ker., Rákóczi-út 10. szám. Vértes-féle Sósorszesz Minden házban szükséges.

